

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SONDAGEN DEN 7 JANUARI 1912.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.BITR. REDAKTÖR: ERNST HOGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WAGNER.

CARL G. LAURIN I SITT HEM.

CARL G. LAURIN.

FÖR IDUN AF
CARL LARSSON.

EFTER EN AKVARELL AF CARL LARSSON.

DET FINNS DE SOM TRO, att denna vår jord är en straffanstalt för fallna änglar. I så fall var Carl G. Laurin en lindrigt fallen sådan, eller också — om något så hädiskt får antas — har den höge domaren härvidlag misräknat sig på straffets effektivitet; ty inte endast att Carl Laurin är helt nöjd med denna världen, utan han är helt stormförtjust i den. Han skulle gärna genomgå den i otaliga reinkarnationer, dock med villkor att han alltid reinkarnerades i Stockholm. Visserligen är han en glödande patriot men, se, den stad där han föddes är dock det enda ställe, där han i ande och sanning kan hafva sin varelse.

Idun har uppmanat mig att rista några runor öfver denne ovanligt mycket lefvande samtida. Hon måtte utgå från ordet: däraf hjärtat fullt är däraf talar munnen, och — det vet Gud, att mitt hjärta är fullt af Carl Laurin!

Men någon biografi i vanlig mening blir det inte. Hvad bryr jag mig om när och hvar mina vänner äro födda, endast att de äro födda tids nog för att under så många år som möjligt vara min själs vällust.

När man tänker på Carl Laurin, tänker man sig honom närmast såsom konst-älskare och förståsigpåare. Man gör det med rätta, och man bör göra det med tacksamhet. Ty hur öde var ej Sverige i konsväg, innan Carl Laurin tog hand om saken...

Nu tar jag ner från bokhyllan hans Konsthistoria och bläddrar i den. Hvilket genistreck! I denna den mest koncentrerade konsthistoria jag känner får du alla tiders och all världens konst i en volym, som man bekvämt och trefligt kan

hålla i handen. Hur knepigt han förstår att fästa ett namn eller ett konstverk i minnet genom en anekdot, ett rim, en parallell, ja, han generar sig inte för att här och där strö in sina kvickheter bland tempelruiner och i gallerier. Ledd vid hans hand går läsaren mysande och strålade ur den ena stilarten in i den andra, presenteras för än en egyptisk byggmästare, än för en ädel renässansmålare, än för en halfliderlig rokokoskulptör, än för Zorn och Liljefors, och, ja, så är boken redan slut, och du är en verkligt konstbildad, och Laurin lämnar dig ifrån sig såsom en bättre och finare människa.

Laurins enorma vetande och underbara hästminne räcker dock öfver flera andra områden. Tänk bara hans näst sista bok "Väld och Väld"! Här har jag inga ord till beröm, jag är helt imponerad. Hvilken rättfärdighetskänsla, hvilken stor beläsenhet, filtrerad genom ett hjärtevarmt temperament, där ironien tjänar

till att dölja har-
men och smärtan!
Men må jag akta
mig att längre
dröja vid denna
utmärkta bok, ty
här räcker jag
rakt inte till.

Nej, vi taga
andra exempel.
Det gifves nog
ingen i detta land
— manne i några
andra? — som
i samma grad
som han har re-
da på allt i konst
åstadkommet,
hvar det finns
och hur det skall
kunna komma
allom till godo
(det skulle i så
fall vara hans
bror Thorsten).
Det är därför
man gärna råd-
gör med honom,
när frågan blir
att med gången
tids konst illu-
strera såväl lär-
da som populära verk och uppsatser.
Det är därför dessa från Norstedt & Sö-
ners officin utgångna böcker hafva ett
så ypperligt illustrationsmaterial, där
både de kulturella, historiska och konst-
närliga intressena blifva matade. Sär-
skildt tacksamt tänker jag på en del
skolböcker, hvilka jag genom mina barn
blir satt i tillfälle att se, och som kom-
ma mig att vråla af förnöjelse.

Och så hans utmärkta böcker "Kultur-
historisk bilderbok" och
"Skämtbilden"!

I Iduns kommande jubile-
ums-julnummer förekom-
mer en bild, där en del
af det kvinnliga elementet
i min familj blomsterkransar
gudinnans beläte; här vill
jag blomsterströ min käre
och beundrade vän Carl
Laurin; fumligt, drumligt och
förläget sätter jag en blomma

HERR OCH FRU LAURIN. A. BLOMBERG FOTO.

i ett hans knapphål, en i hans talande
mun. (Jag är viss om att han genast i
andanom ser illustrationsmaterialet:
Botticellis primavera, där Zephyr har
ett par nejlikor i ena mungipan.)

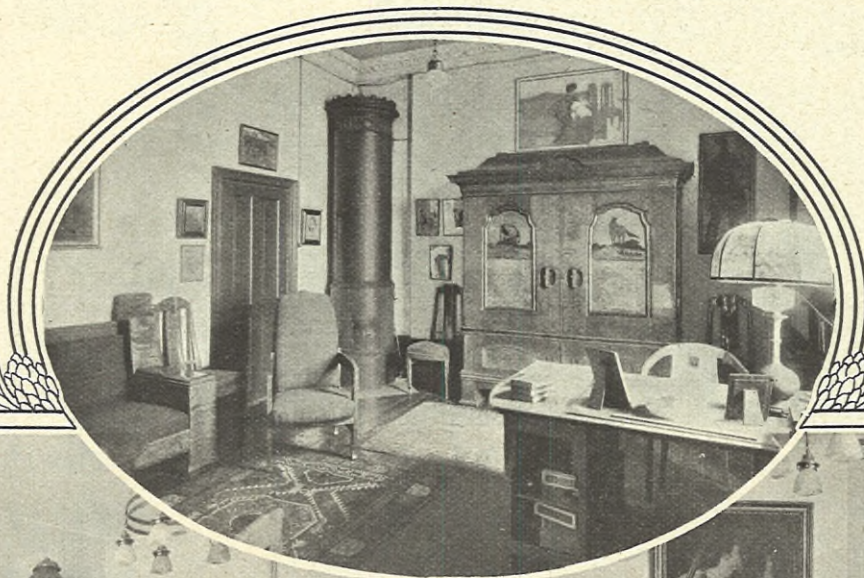
Carl Laurin, du genomärlige och varm-
hjärtade, gode svenske man!

Men jag går väl på, åter vänd till pu-
bliken.

dig människa, men nog mest därför
att han är genomträngd af sträfvan att
få allt på rätt bog och öfvertygelsen att
det också skall gå. När han med ängs-
lan och ifver på något näringsställe eller
i någon klubb väntat på resultatet af ett
nattplenum eller en votering i riksdagen
och han med vetskap om utgången kom-
mer hem på småtimmarna, ger han sin
djupt sofvande hustru en liten knuff och
säger den förskräckta och sofdruckna:

— "Gunilla, nu ska du få
höra hur det gick med ut-
skottsberedningen i torffrå-
gan..."

I politiken är det dock
frågan om ett starkt försvar,
som för honom kanske är
det enda viktiga. Han vill
ha beväpning till tänderna,
för att vi skolä kunna för-
svara detta, som han älskar
och värderar så högt, och
som han hoppas så mycket

FRÅN LAURINSKA HEMMET. ÖFVERST SKRIFRUMMET. TILL VÄNSTER Blick in i matsalen från Hvardagsrummet. TILL HÖGER Hvardags-
rummet. A. BLOMBERG FOTO.

af, hans faders, hans eget och hans barns land och folk.

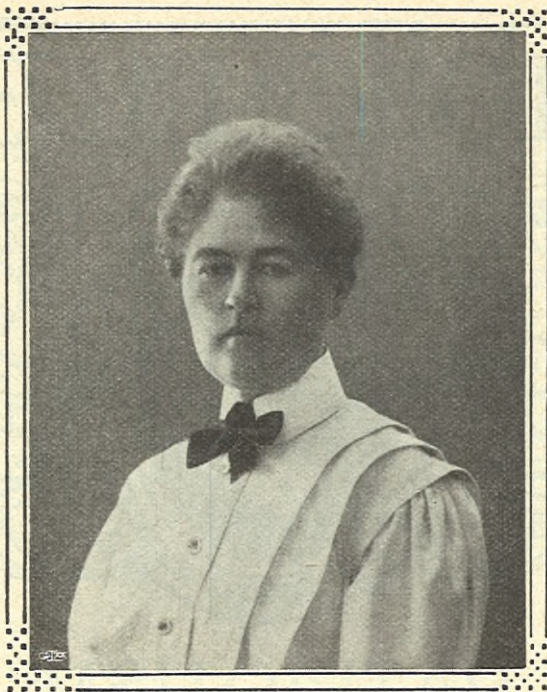
Så hans författarkonst. Att läsa hans kåserier i Ord och Bild öfver teater — ty äfven detta intresserar honom — det är en verklig delice. När jag skall läsa dessa kritiker eller kåserier, huru de nu skola benämnas, så måste jag göra det riktigt bra för mig, jag drar dem först när jag krupit till sängs, och först när lakanen äro ljumma och behagliga; så skall man anamma dem. Hans stil liknar intet i världen, denna blandning af allvar, skärpa, ironi, tokrolighet och en liten, liten gnista elakhet. Det är förtjusande. Så just skall teater tas.

Nu tror jag vi flämta ett tag och fitta på föremålets porträtt. Det påminner mig om att jag en gång skulle måla af honom med oljefärg i Lebensgrösse och med sitt vänliga ansikte vänt mot mig, mot åskådaren. Se där ha vi dock en svag sida, jag menar inte hans fasad, utan hans egenskap som modell, ty såsom sådan är han urusel. Det var inte värdt att få honom att hålla sig stilla ens en momang; han sprattlade upp och ner, till höger och vänster. Jag bad och grät, jag kastade målningen i spiseln och fick den ljusa idén att vända hans näsa ut genom fönstret; se, då blef det annat af: han stod som en bild, och hör orsaken. Han har naturligtvis hyrt in sig i ett utsiktstorn på Söder, så att han har hela sin älskade hufvudstad liggande som en påbredd smörgås nedanför sina hung- riga blickar; det var detta han nu fick gapa på, och jag lyckades hjälpligt knäpa ihop en akvarell och en etsning efter hans ganska snygga profil. Enfacen kan endast en snapshot ta...

En gång arbetade han för konstnärliga affischer, men det gick inte, ty på den tiden älskade människorna här i landet endast det fula och anskrämliga. Men Carl Laurin ger sig inte. Han tog itu med konsten i skolan och bildade en förening med detta namn, och denna lefver och verkar ännu och har åstadkommit ting, som väckt respekt, undran och beundran, till och med här och hvar i utlandet.

Denna illmariga idé, den att gå till ungdomen och väcka dess slumrande behof af skönhetskänsla och därigenom i en snar framtid få nationen andligt rikare, har han äfven tillämpat på annat sätt, i det han nämligen listat sig in i en del högre flickskolor, där han håller föredrag i konstnärliga ämnen. Däremellan går han ut bland allt folket, för hvilket han hållit otaliga föreläsningar. Skam till sägandes har jag aldrig hört honom tala från katedern, men efter hvad man enstämmigt bedyrat mig, lär han vara hän- och medryckande. Det tror jag visst, ty jag får alltid en väl behöflig dufning hvar gång jag råkar honom.

Allt detta, som jag har raspat ner, är visst och sant, och mycket mera kunde jag ha att förmåla om denna Gudsvälsignelse till människa. Hvert han kommer är han till glädje och nytta. Släpp in honom till ett sällskap, där man har tråkigt, så skall det inom fem minuter vara ett lif, ett diskuterande, ett fäktande med armar och ben; ty Carl Laurin vet, hvilka lifsfrågor som just då ligga och dröna i djupet på de flesta, och han för-

ESTER NENNES.

Det nya ansiktets författarinna.

Selma Lagerlöfs efterträderska vid Landskrona flickskola debuterar i Idun med en prisbelönad roman om "DEN NYA KVINNAN".

ED DET NYA ÅRET BÖRJAR "Det nya ansiktet", Ester Nennes roman, att införas i Iduns följetongsbilaga. Ett verk, som vunnit pris i Iduns stora litterära täflan, har tack vare lysande traditioner rätt att räkna på Idunspublikens intresse. Vi tro oss tillmötesgå en önskan inom vår läsekrets, då vi till de korta biografiska meddelanden, som åtföljde tillkännagifvandet af pristäffans utgång, foga några mer personligt hållna rader om Det nya ansiktets författarinna.

Ester Nennes tillbragte en lugn och lycklig barndom och ungdom i prästgården i kretsen af en talrik familj, där hon var yngsta medlemmen. Andå till dess hon var uppvuxen hade hon icke varit utanför födelsestaden Västerviks närmaste gränser, och böcker fingo ge fantasien den näring den behöfde. "Jag läste under min uppväxttid mycket, orimligt mycket för min ålder, allt hvad jag kom öfver", säger hon i ett meddelande till redaktionen, där hon på vår begäran ger några upplysningar om sig själf, och vidare: "Böckernas värld blef tidigt min värld och jag kände mig i den betydligt mer hemmastadd än i den verkliga." När hon vid faderns inträffade död stod inför nödvändigheten att förtjäna sitt lefvebröd, drogo åter böckerna henne till sig och hon sökte in som elev vid Högre lärarinneseminarier, där så många diktare före henne och äfven senare arbetat och drömt. Att äfven Ester Nennes drömde mellan studier och proflektioner om litterära strider och brag-

står att få upp dem i ljuset. Han är som Strix, han tål intet ondt i världen och är glad åt allt godt. Mest dock åt goda cigarrer och goda konstverk.

Sådan ungefär är min vän, och jag är glad åt att ungdomsgudinnan tar hand om honom, ty han hör till dem, som förtjäna att blifva odödliga.

der framgår af ett yltrande ur nyssnämnda källa, som vi åter citera:

"Under de tre år jag tillbragte där var det, som författarehågen började på allvar röra sig i mig. Den hade förnummits redan förut — spåren däraf kan jag följa ända ner i mina barnaår —, men skriftställarens kall hade alltid stått för mig som något så stort och heligt, så ouppnåeligt, att jag förut liksom aldrig vågat kännas vid tanken därpå för egen del. Men nu började den, som sagdt, att röra på sig och det så lifligt, att jag blef fullt medveten om dess tillvaro. Af min lärare i svenska språket erhöj jag en kraftig och bestämdt formulerad uppmuntran. Det ena lagdt till det andra hade till följd, att jag, då jag efter slutad lärolid lämnade seminariet, var besluten att småningom söka bana mig väg från den pedagogiska till den litterära verksamheten."

Hvarför det likväl kom att dröja ännu många år, ända till 1912, innan något alster af Ester Nennes penna nådde allmänheten — smärre tidningsartiklar undantagna — förklarar hon själf på följande sätt:

"Skolan tog mig helt. Det blef inga krafter öfver för någonting annat. Ej heller var min hälsa, som aldrig varit särdeles stark, tillfredsställande. År lades till år — och för hvar och ett, som gick, skrinlades en förhoppning. Sedan jag såsom föreståndarinna öfvertagit ledningen af den skola, vid hvilken jag redan förut var anställd, blef min gärning helt naturligt än mer kräfvande och ansvarskänd. Under mycket arbete och under många omsorger af olika slag gingo så flera år, och under dem uppgaf jag — som jag då trodde — för alltid min längtan efter pennans värf."

Det kan här nämnas som en egendomlig omständighet, som visserligen fröken Nennes inte själf påpekat, att det var Selma Lagerlöfs plats vid Landskrona flickskola, ledig när hon som Iduns pristagarinna lämnade lärarinnekallet, som Ester Nennes tillträdde för att sedan i sin tur prisbelönas af och debutera i Idun.

Fröken Nennes måste slutligen på grund af sviktande krafter hvila från skolarbetet, och det var då den en gång graflagda författarehågen lefde upp igen. "Den tilltog allmer i kraft, trotsade såväl mitt förstånds invändningar som min missstro till min förmåga, en missstro, som de många vänteåren gräff djupt in i mitt sinne, trotsade äfven dåliga nerver och ytterlig trötthet. En dag bröt den sig oemotståndligt fram genom allt detta — och 'Det nya ansiktet' kom till."

Hvad hon har velat med den boken, tro vi att hon själf för något år sedan bäst uttryckt apropå ett annat litterärt arbete om den moderna kvinnan. Hon har velat skildra hur "kvinno själen håller på att spränga det mångtusenåriga hölje, som så inåt som utåt hämmar hennes rörelse och växt", velat skildra den nya kvinnan, den kämpande, hvars ansikte är "allvarligt, blekt och ansträngdt af kampens hetta, men tillika be- lyst af en mäktig lifsomspännande idés sergians".

E. W.

Med veckans nummer

följer, utom romanarket, äfven bilagan *Iduns mode- och handarbetstidning* med 2 sidor bilder och text. Såväl Modetidningen som Ungdomstidningen kommer nämligen hädanefter att åtfölja *hvertannat* nummer med två sidor åt gången, hvarigenom en utvidgning i annonsutrymme vinnes, som ytterst länder våra läsare till fördel.

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år	Kr. 8.50	Helt år	Kr. 8.—
Halft år	» 5.50	Halft år	» 4.25
Kvartal	» 1.75	Kvartal	» 2.25
Lösenr	» 0.12	Lösenr	» 0.15

Iduns Byrå o. Expedition, Stockholm, Mästorsamuelsg. 45.

Redaktionen: Riks 1646. Allm. 9808.	Expeditionen: Riks 1646. A. 6147.
Kl. 10—4.	Kl. 9—6.
Red. Nordling: Riks 8880. A. 402.	Annonskontoret: Riks 1646. A. 6147.
Kl. 11—1.	Kl. 9—6.
Verkst. direktören kl. 11—1.	Riks 8859. Allm. 4804.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:	
25 öre efter text.	Utländska annonser
30 öre & textside.	debetaras 50 öre med
20 % förhöjning & särskild begärd plats.	20 % förhöjning & särskild begärd plats.

Iduns Jubileum-Artiklar

DEN FOR IDUNS TJUGUFEMTE ÅR gång bebådade serien jubileumsartiklar i vilka genom siffi mångsidiga och ofta aktuella innehåll af de yppersta pennor komma att bilda så att säga en bärande slomme i lidningens textafdelning, begynner i detta nummer med en artikel, "Patriotism," af

den både som lyrisk skald och prosaisk uppburne förfallaren K. G. Ossian-Nilsson. Som den fosterlandskäre man han har har han ålskliga länkvärda ord att säga svenskarne, ord af sympati och ljus lifssyn, de där hell säkert skola finna villiga lyssnare öfver hela värl land.

DET PÅSTÅS, ATT ORDET börjar bli nött — att det till klang och glans börjar likna ett mynt, som varit för länge i marknaden. Det har vandrat från man till man, parti till parti, tummats och tunnats och fått märken af dammet och smutsen på torg och krog. När ett mynt är utnött, kastas det i degeln, och delvis ny malm med ny eller gammal prägel får aflösa det. Ordet patriotism kan som alla ord få ersättare, men liksom malmstreckket är relativt outfömligt, så också språket. Och liksom det kapital, nationen äger i sin kraft och sitt arbete, först förbrukas med nationen, så dö rasens bottenkänslor endast med rasen själf. Så länge en svensk folkstam för en själfständig tillvaro, kommer dess själfmedvetande, dess lifskänsla att skapa sig namn, som klinga och lysa, ord, som betydta detsamma som det innanför torgsolket säkert ännu klang- och glansfulla ordet patriotism.

Man säger, att alla bilder halta — och jag önskade, att denna bild gjorde det. Jag önskade, att de politiska partierna ville nöjas med tillfälligare deviser på sina skiljemynt. De stora och heliga orden borde, ristade på koppartaflor, stå okränkbara i templen, det är: i våra hjärtan. Ord sådana som fosterland, religion och människovärde borde hållas för goda för värlarborden och krogdiskarna. Intet parti borde ha rätt eller oförsynthet att tillägna sig ensamt en beteckning, som intet parti och ingen enskild kunnat visa åtkomstdiplomet till. Ingen auktoritet skall väl någonsin lyckas värdesätta den enes eller andres verkliga religiositet eller fosterlandskärlek.

Jag har tillhört och tillhör dem, som kritisera vissa förhållanden inom vårt land. Kanske är det därför det grämt mig, när man sökt fränkänna tatlarna den fosterlandskänsla, man villigt medgifvit berömmarna eller tigarna. Kanske är det därför jag känt mig manad att protestera mot de röster, som (under allmänt bifall!!!) sökt bestrida, att svenskarne äro patrioter.

Ack, det äro vi ju alla, hvar och en i sin mån, med eller mot vår vilja — därför borgar den sunda egoism, som fyller nationerna likaväl som individerna. Vi värdera vårt eget med en naturlig partiskhet, som ej ens de s. k. fosterlandslösa gå fria ifrån. Den hänförelse, hvarmed de radikala omfatta vissa af vår litteraturs äldre märkesmän, förtjänar visst namnet patriotism. Den förtjusning, som griper alla klasser inför svenska sport-

PATRIOTISM.

segrar i utlandet, ja, inför våra emigranternas anseende i deras nya hem, är lika äkta som patriotisk. Den nedlåtenhet, hvarmed just radikalerna betrakta drag och förhållanden hos stora främmande nationer, hvilat på medvetandet att tillhöra en ras, hvars elit blott är i rang med det bästa. Ja, själfva den förebråelse, som förnekar svenskarna patriotism, åh, den springer ju fram ur ett hjärta, öfverfullt af lyckan och äran att heta svensk!

Vi äro så goda patrioter, ja, chauvinister som trots någon nation. Vi klänga oss fast vid alla vårt lands fördelar och alla vårt folks dygder för att få utlopp åt vår nationella själfkärlek. Och vi tillbakavisa med sårad ömtålighet nästan hvarje klandrande ord, som utifrån eller inifrån riktas mot folk och land. Hvar finns den gamla gumma, som, när hon läst om utlandets jordbäfningar och cykloner, ej prisat vårt land som det lyckligaste på jorden? Och hvar finns den burgne och stadgade medborgare, som ej i ett erkännande åt en utländsk nation ser en underskattning af hans egen?

Saken är, att vår nationalkänsla stundom så svämmat öfver alla bräddar, att den hotat dränka vår besinning. En del af vår äldre historia, så lysande att minnas, var ju dock ett kapitel ur en slösares lefnad, en hushållning utöfver både fysiska och ekonomiska tillgångar. Och en del af vår senare tillvaro omtöcknades af skrytet med det redan förlösade.

Då var det som åttioalets gråa morgonluft väckte oss. Som aldrig förr höll litteraturen spegeln framför oss, och vid själfgranskningen tappade vi kanske väl mycket af den gloria, som med rätta omsväfvar jordens alla gudasöner. Dock, glorian vände snart tillbaka, och för närvarande äro vi just i det nyktra och tappra lynne, som tillkommer en sund och lifskraftig nation. Vi ha fått ögonen upp för både tillgångar och brister, vi ha kanaliserat vår nationalfåfång och följa ej längre rikningen af Karl XII:s värja. Vår upprättelse och vår framtid ligga i en annan riktning: i det fredliga arbetet, i industriell eröfring inåt och utåt.

Jag försvarade på goda grunder nationalkritiken. Man är ej sämre patriot, för det man nagelfar och önskar utveckla

sitt land. Liksom man ej älskar sitt hem mindre, för det man sträfvar att bota dess brister, eller sina barn mindre, för det man håller dem i tukt — och fosterlandet är ju på en gång hem och barn. Partilidelserna kunna ge kritiken osköna former. Liksom chauvinismen, så kan också reaktionen däremot få utslag, som efteråt bringa ångerns rodnad. Man må dock, innan man bedömer och dömer svenska oppositionsmäns uppträdande vid kritiska tillfällen, äfven här jämföra med utlandet. Hvad gjorde man nyss under vinodlarupploppet i det chauvinistiska Frankrike? Strök trikolorn och hissade tyska flaggan! Hvad gjorde under boerkriget vissa engelska författare och politici? Konspirerade till landsfiendens förmån, ja, gingo med som frivilliga i boerlederna! Och åtminstone en gång har jag i en tysk tidskrift (Jugend) läst en öppen uppmaning att upplösa den tyska riksenheten.

Vid sidan om dessa tilltag bli våra ungsocialisters deklamationer oskyldiga — utströmmande ett hat, som i grunden kanske är försmädd kärlek. Det säges ju stundom (med ett citat från Strindberg), att fosterlandskärleken har värkt bort hos vissa folkklasser. Där den det kunnat göra, måste den ju ha funnits. Att den äfven hos dessa klasser på djupet ännu rör sig, därom bör ingen kunna bättre vittna än vår emigrationsutredning.

Det är med fosterlandskärleken som med annan kärlek: den kräver gensvar. När våra sociala reformer från förslag och begynnelse öfvergått till verkligheter, när vårt land och den representerande nationen fått visa sin moderskärlek till alla sina barn, då är stunden att spörja de fosterlandslösa om deras hemkärlek. Dock, i den stunden behöfver man inte spörja. I ett lyckligt hem spörjer man inte, om hemmet är älskadt.

För öfrigt kräver all kärlek kultur. På sina lägre stadier är den omedveten, nyckfull och otvåg. En stor del af den påstådda fosterlandslösheten bottnar i ett själslif, som ej ännu vet om sina rörelser eller rätt nämner sina drifter. Här har skolan, här har det stora gemensamma hemmet sin nya uppgift. Här har man att med helt annan grannlagenhet än hittills söka påverka, väcka och hyfsa. Lika litet som någon med ett maktbud får en man att älska en kvinna, lika litet duger det att inskräpa fosterlandskärleken som en plikt. Det finns så godt om skyldigheter att inskräpa ändå. Kärleken är någonting vida nödvändigare, oemot-

KOSTYMER

Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

huru smutsiga de än må vara kunna genom kemisk tvätt blifva fullt användbara. Kanske behöfver Ni ej i år köpa någon ny kemisk tvätt och prässning af kostym kostar endast Kr. 4.50 hos Orgryste Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg.

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Spektaklärer!

Finare Post-, Skrif-, Kople- och Tryckpapper samt Kartong.

Idans textpapper tillverkas af Klippan.

ständligare, djupare än någon plikt. Den stora förtrollningen skall börja inifrån, i ett hjärta: därifrån skall den lysa ut i dragen och tända orden och handlingen. Patriotism är kärlek, och kärlekens ljufhet skall själfmant låra våra ögon och ladda vår föresats. Det är svårt att vägleda pedagogen i denna ars amoris. Det går så skilda vägar till olika hjärtan, det är så olika värmegrad och så olika djup i dem. Men alla hjärtan kunna älska.

Faran här som mångenstädes är för stor afsiktighet, för tydlig målmedvetenhet. Faran är att blåsa stoffet af fjäriken, fjunet af blomkalken. Och i detta sammanhang måste jag erinra om vådan af den nationalkritik, som blir för systematisk och öfvergår i grubbel. Kritiken skall afse förhållanden, ej egenskaper, — brister i den yttre organisationen, ej i den inre organismen, — landets förvaltning, ej nationens begåfning. Det är ganska farligt att ideligen tillskrifva sin nation vissa stående fel och oförmögenheter. Sådant är otillåtligt ej blott på skolstadiet; en mängd af de vuxna nationsindividerna äro ej mindre påverkbara än barn. Upprepade påståenden, genomförda beskrifningar kunna så smitta nationens fantasi, att de till en tid bli verkligheter.

Sålunda har det länge talats om den svenska afundsjukan. Som om ej hvarje land i hvarje tidevarf lämnade lika ymniga och dagliga prof på den lasten! Och som om ej just svenskar mången gång gifvit bevis på nästan öfverdrifven själförgätenhet! — Ofta har klandrats vår brist på företagsamhet. Och ändå ha väl i äldre tid få nationer varit på rörligare fot och i förhållande till folkmängden nyskapat så mycket till andras efterhärming! — Och på senare tider, hur har ej vår glesboende nation ökat sin välmåga, hvilka lysande internationella insatser har den ej gjort i industri, i vetenskap, i konst! — Stundom påstås det, att vi sakna psykologisk begåfning eller fallenhet. Men när man jämför den ofta grofva och schematiska typ-teckningen i omskrutna franska och engelska romaner med den spindelfina, ängsligt iakttagna och utförda detaljeringen i svensk romankonst, så frestas man tro, att våra anklagare lika litet läst den litteratur de berömma som den de klandra! — Stundom har också påståtts, att vi ej äga någon spelbar dramatik: ett påstående, som i Strindbergs tidevarf erinrar mig om en finsmakares plötsliga längtan efter ölsupa. Vederbörande tyckas ha glömt, att det vardt oss svenskar och ej fransmännen, tyskarna eller engelsmännen förbehållet att frambringa den nya tidens Shakespeare! Dock — det står ju hvar och en fritt att tycka bättre om Scribe eller Schönthan eller Pinero!

Af samma värde är påståendet, att vi svenskar sakna patriotism. Till ytterligare svar härå må framhållas den rörande trohet våra största berömdheter, från Linné till Hedin, alltid visat sin lilla fattiga nation, medan t. ex. samtida tyska och holländska målare, som Herkomer och Alma Tadema m. fl., lugnt låtit naturalisera sig som engelsmän.

Nej, då vi nu lyckligen passerat själf-förhåfvansens stadium, må vi då ej låta hejda oss af själfkritikens. Vi måste tro på oss själfva som nation, på våra krafter, i mycket ännu outvecklade, och på

TOR-SIGRID

AF MARIA RIECK-MÜLLER

A. W.

NÄR STORBONDDOTTERN PÅ Älgböle kom hem med kreaturen från fåbodarna, voro björkarna redan gula, och morgonfrostn låg hvit öfver åkerstubben. Bud på bud hade storbonden skickat... Hon behöfdes hemma på gården, där numera ingen annan husmor fanns. Och kreaturen hade bättre höstbete här nere än på vällen. Och så var det ändtilligen hans, Olof Olofsons bestämda vilja, att hon skulle rusta till hemfärd. Ty det anstod inte hans dotter att stanna kvar efter alla de andra buastintorna, hur trifsamt det än tycktes henne. Snarare skulle hon ha varit den första att bryta opp.

Men han sade ingenting om, att han hade begynt leds efter henne och äfven ibland kände behof af de kloka och klarsynta råd, hon kunde ge.

När det sista budet kom, log Sigrd. Men det låg ingen glädje i löjet. Och hon hälsade tillbaka, att far finge skicka upp drängen med häst och skrida, så skulle hon komma nästa dag.

Nästa dag, när det började skymma, och aftonsolen lämnat skyarna i brand öfver Klackåsen, hörde Olof Olofson pinglorna, som bådade att ändtilligen dottern kom hem till gårds. Han gick bort till grinden, som han öppnade. Se'n ställde han sig med armarna stödda mot grindstolpen och såg mot skogsstigen, där den rödbrokiga boskapen nu skymtade fram mellan träden. Efter dem kom drängen med flyttningsskridan — och sist Sigrd.

Storbonden lade med vant öga märke till, hur välskötta och feta kreaturen voro — och han tänkte inom sig, att gamla Anna-Nora, som de senaste åren varit fåbostinta, aldrig kommit hem med dem så goda i hullet. När blicken så föll på dottern, fick den ett än mer belåtet uttryck. Hon kom där på stigen med aftonglödens rodnad öfver sig, högväxt och rak. Hufvudduken hade glidit ned på halsen, och det rika, ljusa håret lyste med guldglass kring hennes vackra ansikte. Storbondens dotter var en grann syn, där hon kom gående, omedvetet förnäm i hållning och väsen. Och själf yfdes han inom sig; och en gammal sägen här från bygden kom honom i tankarna. Den var om en torparedotter från en af grannsocknarna för flera hundraårs år tillbaka. Hon hade varit fager och för mer än alla andra — och hon blef se'n landsens droff-

vår framtid, som vi just skapa och förbereda. Hvarenda svensk bör hysa den trygghet utan skryt, hvilken är styrkans kännemärke. Hvarenda svensk bör i handling bekänna den tro, han i sitt hjärta hyser och hägnar:

Sverige, Sverige, ett större och lyckligare Sverige!

K. G. OSSIAN-NILSSON.

ning. — Tro om hon hade kunnat mäta sig med stintan här! — —

Olof Olofsons släkt hade under mansåldrar varit bygdens myndigaste och klokaste folk, och Älgbölegården hade vuxit sig bördig och rik under deras styre. Nyodlingarna ökades med hvar ny ättling, som kom till husbondevälde, och Älgböleskogen var den enda vida omkring, som aldrig skattat ett träd åt senare tidens lysnad, som i form af kringresande uppköpare nerifrån kusten listade åt sig böndernas skogar för en spottstyfver.

Sigrd Olofsdotter vansläktades inte; och stoltheten, som den mäktige hemmansägaren kände öfver denna arffagerska till hans gård och skog, hade allt skäl för sig. Att hon afvisade alla friare, som från olika håll kommo till gårds, tog han med ro, ty — menade han — hon har tiden för sig och tar ingen ann' än den hon vill ha och som kan mäta sig med henne.

Nu, när höstgöromålen voro undangjorda och kvällarna blefvo långa, kom också ungbonden på ett af grannhemmanen i friare ärende. Han hade under våren blifvit änke-man och tyckte, att Sigrd kunde bli honom en god hjälp både med barn och gård. Men äfven han fick gå med nej till svar. Och den gången var Olof Olofson af annan mening än dottern; ty ungbonden var näst honom själf den rikaste och duktigaste karlen i hela socknen, och de båda ägorna samman-slagna skulle ha blifvit ett jordagods, som inte någon hade maken till häruppöfver. Nej, han var sannerligen inte nöjd med dottern. Och han begrep sig inte längre på henne. Ju mer det led fram på förjulvintern desto mer tyckte han äfven, att Sigrd blef olik sig själf. Aldrig hade hon ju hört till det slags kvinnfolk, som lät munnen löpa bort med sig eller förde nojs och skämt. Det hade aldrig hört samman med Älgbölefolket. Olofsönerna — så långt man kunde minnas tillbaka — hade varit ordknappa och inbundna, med reslig hållning och lite tungsint blick. Men öfver Sigrd hade det dock alltid legat något ljus; och en ungdomlig friskhet, som minde om modern, strålade fram bakom allvaret. Denna olikhet med honom själf var något, som fadern hos henne kanske skattade lika högt som de egna släktdragen. I alla fall tycktes hon ha blifvit sådan, att han aldrig kände saknad efter en son.

Men — som sagdt — nu var hon inte längre sig lik. Friskheten och det ljusa draget hade på något sätt försvunnit, och fastän hon förde husmorstyret med samma omtanke och kraft som förr, var det dock som om hon ibland varit borta — någonstans där fadern inte kunde följa med. Och under det att hon sålunda liksom drog sig inom sig själf, tycktes hon äfven till sitt yttre bli förändrad. Ögonen fingo Olofsönernas tungsinta blick och djupnade, den friska färgen bleknade, och ansiktsdragen framträdde mer skarpt utmejslade än förr. Det var som om den första

Hudens vård.

CREME SIMON · PARIS

Enda medel som gör hyn vacker och len utan att irritera huden.

PÄRMAR

till IDUN 1911 och föregående år

tillhandahållas till följande priser: Iduns pärmars, röda med guldtryck kr. 1:50. Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre. Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postansvarning insändes.

ungdomsfågningen vikit för något starkare, som gaf ett annat slags skönhet.

Och fadern såg på henne och undrade. Ibland blef han häftig, när han inte fick något svar på sina frågor. Och en gång bröt han ut i vredesmod — "Jag menar, att du blifvit trolltagen där oppe på den fandens fåbo'n." Den gången vände hon sig tvärt ifrån honom och gick ut. Men han såg, att det kom en hård glans i ögonen på henne, och efter det teg också han.

Fram på nyåret fick Olof Olofson emellertid klart besked om det som hela kyrkbyn i veckor hade gissat och hviskat om. Den stormodiga Älgböledottern — Stor-Sigrid, som hon kallades — var med barn och ingen människa kunde säga, hvem det var som hade skämt henne. Själ fick hon där som om allt gått rätt till med hufvudet högt, lugn och fåordig utan att slå ned ögonen för någon. Och med ingen talade hon om den, som skulle stå för faderska-

pet. Härvidlag hjälpte det inte, att Olof Olofson kom med sin myndighet, lika litet som det hjälpte, att han trugade och bad, att hon åtminstone skulle ge honom skammen hel och på en gång. Hon blef endast än mera blek, och svarade, att skammen liksom allt annat var hennes ensamt och hon skulle nog veta att bära det.

När vårfloden började värma och dagsmejan likt en farsot drog fram öfver snöfälten, då hade storbonden på Älgböle en dotterson att tänka på och undra öfver. Det var en stark och vacker pojke med kraftig stämma. Och det var som om Sigrid blifvit förlöst från sitt tungsinne och från drömmar i ett förgånget fjärran i samma stund som hon lade honom till sitt bröst och kände, huru han helt var hennes. Ett lif, som helt och hållet berodde af henne — och hörde henne till.

Men han hörde dock inte till Olofsönerna på samma sätt som alla de andra. Det tänkte morfadern, hvar gång han såg pojken, ty de hade alla varit ljuslätta, med blå ögon och gult, fätvuxet hår; och den här var brunögd med håret i mörkbruna vågor. Det fanns ingen i hela bygden, som han kunde släktas på. Olof Olofson hade likväl inte satt sig emot, när Sigrid ville att han skulle heta Olof. Det andra namnet Hans, som han fått, menade hon, skulle betyda, att han också var hans, som endast hon visste.

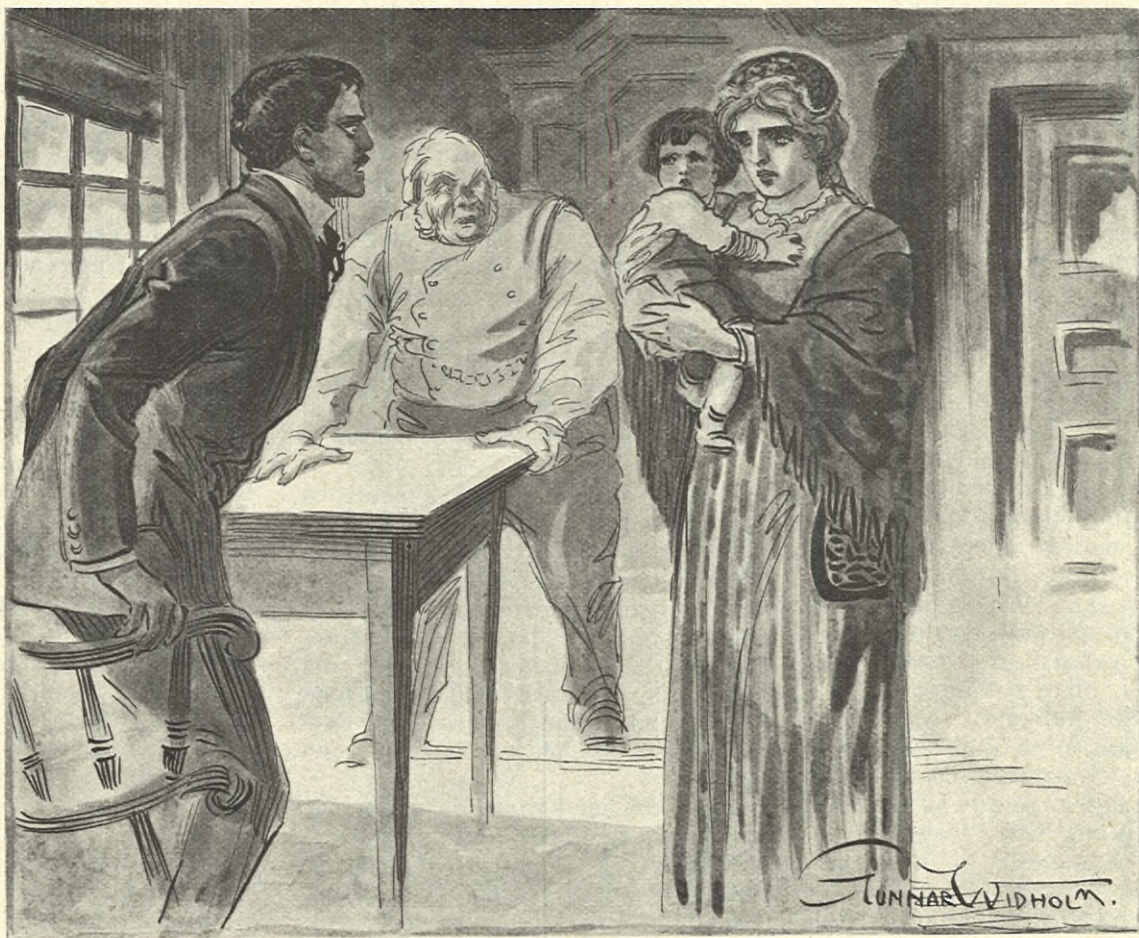
Men tungan hade nu än mera att prata om. — Svartungen där kunde inte gärna ha annat än en fattare till far. Om det nu inte var själfva bergtrollet... Och storbonden, som för en gång inte fick vara så stor, hölls inte i okunnighet om gissningarna. Och så begynte återigen grubblat för honom och plågade honom mer än någonsin. Ja, det grädfde sig så in i sinnet, att det gula håret fick skifning i grått och gestalten mistade

något af sin kraftfullhet och syntes böjd. Detta, att han själf trodde det värsta, gjorde att det blef honom öfvermåktigt. Annars brukade andras prat kvitta honom lika. Och det släppte honom ej, fastän man ute i bygden så småningom slutade med gissningarna och pratet — då man nu såg att det inte båtade till något. Ty Sigrid var sig lik såsom förr. Kanske ändå grannare att se uppå; — och hon gick där med barnet på armen lika stolt som om hon varit ungmor med ring på fingret. Det var också som om det förgångna varit utplånadt ur hennes minne, sedan pojken blef till. Och hade inte faderns spörjande och stundom ondt snärjande frågor varit, skulle hon kanske helt ha kunnat glädjas åt barnet, som växte och såg ut att äga alla de goda gåfvor — både inre och yttre — som hörde Olofsönerna till. I hennes ögon var han endast än vackrare, om han också inte var ljuslätt med groft, gult hår.

trots den begynnande skymningen — kunde mellan gardinerna uppfånga en skymt af hans anletsdrag. Det, som hon under detta korta ögonblick hann se, måtte dock ha varit ännu märkligare än den ståtligt utrustade släden. Ty länge sedan ljudet af bjällrorna förklingat stod hon orörlig kvar vid fönstret; och under det att ögonen sågo ut i den hvirlande snön med ett frånvarande och dystert uttryck, höjde och sänkte sig bröstet häftigt och flämtande som på en febersjuk. När gammalpigan Anna-Nora efter en stund kom in var hon dock sig lik igen. Och jularbetet gick under hennes ledning sin gilla gång i stuga och bodar, medan snön där utanför dref ihop allt öofvervinneligare hinder för alla vägfärande.

På julaftonsmorgonen kom gästgifvaren — som var gift med en syster till storbondens döda hustru — i förbigående in till Olof Olofson för att önska god jul och prata bort

en stund. Då kom talet också på den resande herremannen, som fortfarande hölls kvar lik en fånge där på gästgifvaregården, eftersom ingen skjuts kunde ta sig fram genom snön. Han var son till en mäktig rik sågverkspatron och hade för några veckor se'n rest uppåt ådalen för att köpa skog. Att det hade gått efter önskan kunde man förstå. Men nu gick han här i alla fall och svor och regerade som en galning därför att han inte fick vädret att gå lika regelrätt efter önskan. Det kunde ju inte heller vara något nöje för en så fin ung herre att gå här på gästgifvaregården i en bondby under julhelgen. Olof Olofson menade att det kunde nog duga åt

Den unge herrn sprang med sällsam häftighet upp från gungstolen.

Andra julen efter Hans Olofs födelse närmade sig, föregången af en snö vinter, hvars like inte i mannaminne skådats här i bygden. Och själfva julveckan började med en storm, som dref igen alla vägar och gjorde det nästan omöjligt för bönderna att hålla landsvägen upplagd.

När Sigrid ett par dagar före julaftonen höll på att sätta upp de nystrukna gardinerna framför köksfönstret, hördes det ovanliga ljudet af bjällror nära sig gården. Att det var någon resande, som tog den ginare och bättre uppkörda vägen här förbi fram till gästgifvaregården, det kunde hon förstå, när hon kände igen häst och skjutsbonde från närmaste gästgifvaregård uppåt landet. Men det var dock ingen vanlig hållskjuts, ty åkdonet — en tvåsitsig, lätt släde — var af betydligt finare slag än dem, som brukades här uppöfver, med en björnhud öfver ryggkarmen och en annan till fotsack. Den resande, som säkerligen var ägare till detta dyrbara fordon, var själf väl ombonad i en nästan hvit päls och mössa af vackert vargskinn. Och när skjutsen skulle göra svängen förbi husknuten kom den så nära, att Sigrid —

honom, eftersom bondskogarna dugde.

Sigrid sade ingenting och gjorde inga frågor. Men det hade kommit ett bittert drag kring munnen, och hon tycktes gå och tänka på något, som hon hade svårt att reda ut.

Då de hemstöpta grenljusen tändes se'n på kvällen och hon stod med Hans Olof på armen och såg, huru vackert de lyste, hade hon dock blifvit färdig med tankarna — ja, hon log till och med, när hon tryckte gossen intill sig och hviskade honom i örat: "Du är lycklig, du, som ä' liten och ingenting begriper än!"

När juldagsmorgonen kom, visste Sigrid att en svår stund med fadern väntade henne.

Ty under den gångna tiden, sedan han — som han sade — gick och drog med hennes skam, hade han aldrig kunnat förmås att gå i kyrkan vid storhelgerna. Och hon ville, att han skulle gå och intaga sin plats där i första bänkraden, eftersom han nu var lika mycket värd att sitta där som förr och själf inget ondt hade gjort. Den här gången blef det på samma sätt — om inte ännu svårare. Ty grämseln hade gjort storbonden sjuk till sinnet, och kroppen var inte heller så stark som

förr. När nu dottern kom och frågade, om inte drängen skulle spanna för till kyrkfärd, steg blodet honom åt hufvudet och han skakade nästan som i frossa, under det han i vredesmod gaf henne de gamla förebräelserna till svar. — "Tror, du att jag tänker låta hela socken komma och fråga mej efter tattarmågen? Eller om bortbytingen här på Älgböle har blifvit så stor, att han kan söka reda på far sin? Tror du, att jag löper narr för dotter min?" Han tog så illa vid sig, att han måste sätta sig ned, och Sigrid stod tyst framför honom, blek om kinderna, fastän blodet sjöd i henne. Men när hon såg, att han blifvit lugnare, sade hon lågmält med fast klang i rösten: "När I inte vill öfvervinna er och söka glömma och inte tro det värsta, så vill jag öfvervinna mej och göra en ann' färd nu för eran skull. . . I ska bara inte fråga någe förr'n jag ä' tillbaks." — —

På gästgifvaregården voro alla i kyrkan utom gästgifvaren själf. Han hade gått in med en nytappad stånka julöl till den unge sågpatronen, hvars dåliga humör någorlunda förbättrats sedan yrvädet under natten stillet af och det såg ut att kunna bli skapligt åkføre. Det var en kraftfullt byggd herre med befallande hållning och vackra anletsdrag, som snöstormen stängt inne i Zakris Telbergs bästa gästkammare. Men det lurade någonting opålitligt bakom ögonens mörka glöd, och det stolta uttrycket såg ut att lätt kunna bli hårdt och fränsötande. Han hade just med en vänligt nedlåtande gest bjudit gästgifvaren sitta ned och röka en cigarr, medan väderleks- och resfrågan för tionde gången afhandlades, då dörren öppnades och Älgbölebondens dotter kom in, klädd i helgdagsdräkt med moderns ungdomsmössa öfver det finveckade "spetsstycket" och med sonen på armen.

Den unge herrn sprang med sällsam häftighet upp från gungstolen, där han suttit och rökt. Och gubben Zakris kom sig inte för med att hälsa ens. Så förvånansvärd var honom åsynen af de båda människorna, hvilka stodo här orörliga och tysta, betraktande hvarandra med blickar, som korsades likt ljungeldar. Mannen var den, som först skiftade uppsyn. Blicken vek undan, och den plötsliga rodnaden förbyttes i blekhet. Det såg ut, som om han helst velat smyga sig ut ur rummet, medan kvinnan framför honom höll honom kvar med sin viljas makt.

Ändligen bröt hon tystnaden, och under det att hon talade, gick hon ett par steg närmare; orden kommo långsamt och stilla med klar röst. — "I trodde väl liksom jag att den granne jägaren från Svanåshyddan och Sigrid där uppe från vallen inte skulle behöfva råkås mer, se'n sommarn var all. . . Det skulle inte heller ha skeff, om inte far min behöfde få friden tillbaka. Och nu ska' ni säga inför husbonden här på gården och inför lefvande guden, att sonen min har rätt att kalla er far. Det skall aldrig spörjas vidare. Men det skall ge en gammal man själaro." — Och med en vädjande åtbörd sträckte hon fram gossen mot mannen, hvars mörka ögon och brunvägiga hår han fått som börds-märke och enda farsarf.

Men då var det som om den unge herrn återfått makten öfver sig själf. Blickens innersta falskhet blottades, och draget kring de vackra läpparna blef hårdt och öfvermodigt. — "Hvad är det för ett prat?" — kom det hånligt och kallt. — "Och hur kan ni, gästgifvare, låta dörrarna stå öppna för galna konor?" — — De frågorna blefvo utan svar. Men i samma stund, som de uttalats, vände Sigrid Olofsdotter frågaren ryggen och gick mot dörren utan att ge honom en blick. Det var som om han inte längre funnes kvar i rummet, när hon på tröskeln vände sig om

ETT ÅR HAR FÖRSJUNKIT . . .

AF

BERTIL MALMBERG.

Du Ljus, som skall bräcka
ur nattens långa dunkel, ur
skuggornas band,
o framgå snart, o framgå snart
för Sveriges vida land!

Du ljus, som skall bräcka
ur kval och storm och dimma,
ur skridande år,
o framgå snart, o framgå snart
med strålar och vår!

Här vandra de svenske,
de bära ledans börda och hvardagens tryck —
o kom, du nya lif till oss
med guldren morgondryck!

Här vandra de svenske,
dem fräter splitets oro och
afundens strid —
o blås du häfdens starka storm
ur sagornas tid!

Ett år har försjunkit:
så må med året sjunka allt
fattigt och grått
och nya drömmar söka djärft
en rymd af guld och blått!

Ett år har försjunkit:
så må med året sjunka allt
träliskt och tungt
och Sveriges rike stiga fram
förnyadt och ungt.

och bjöd gästgifvaren farväl, sägande: "Kom ihåg, hvad jag nu ålägger er, morbror: att för ingen — ingen hör I — nämna, hvilken feg stackare gossen min råkat få till far. — Guds fred nu, och tack!" Men hon var hvit som snön utanför, och fastän hon syntes stoltare än någonsin med högburet hufvud, låg det gyllengula håret fuktigt intill pannan. —

Återkommen till Älgböle gick Sigrid direkt in till fadern. Nu fick han äntligen veta, hvem dottersonen kunde ge farsnamnet; och med den vetskapen fick han äfven sinnesro. Att han — liksom hon själf — skulle hålla sig för god för att söka tvinga erkännandet från en slik, det hade hon varit viss om. Däröfver nämndes heller aldrig.

Många voro för öfrigt inte de ord, som byttes under detta samtal mellan storbonden och hans dotter. Men det som sades hade desto djupare innebörd. Och när hon reste sig för att gå, sade han med en blick på väggklockan: "Nu åker vi med detsamma till kyrkan, så hinner vi dit, innan högmässan är slut."

Den juldagen fick kyrkfolket något att undra öfver, då Älgbölebonden med dottern vid handen, myndig och rak, kom gående fram på gången i samma stund som prästen läste välsignelsen.

Den dagen fick också Stor-Sigrids son rätt att bära Olof Olofsons hela namn.

En plats vid vårt bord åt de gamla.

N ÄLDRE DAM HVARS HEM var tomt och plikter mot de närmaste fyllda, sedan hennes barn hade fått egna hem, såg sig om efter någon att vara vänlig mot och dela med sig åt af hem och öfverflöd.

I samma stad fanns en annan gammal kvinna — en bland många — som också var ensam, men hon var utan hem och vänner, utan arbetsförtjänst, och hon svält.

Dessa två kvinnor, bägge hungrande, ehuru på olika sätt, sammanfördes för en tid sedan af föreningen Ljusglimt och — som det visade sig — till bägges lycka. Hon som svultit på sin ålderdom, så att hon bara var en krafflös, utmagrad, darrande liten företeelse, blef en gång för alla bjuden till den andras ensliga, men välförsedda bord och värdinnan fick se henne repa sig dag från dag, bli kryare, starkare, ja gladare och mera försonlig mot lifvet. Maten räckte lika bra för två som för en, men middagsstimmen blef en gladare stund på dagen, och hon som trott alla sina plikter i lifvet fyllda, fann att ännu återstod mycket att göra i lifvet.

Man sade till henne: men är det inte besvärligt? Hur gör ni, när ni själf skall gå bort? Men hon svarade: "Med litet god vilja kan allting ordnas. Då får min gäst dagen innan ta med sig hem mat att värma för den dag hon inte kan komma. Mitt försök har aflupit så väl, att jag råder andra att göra sammaledes."

Det är också för att göra våra läsare uppmärksamma på denna form af välvilja mot de gamla, som vi berättat historien. De som svara: "Vi ville gärna göra en plats vid vårt bord för någon ensam och fattig gammal kvinna, men vi känna ingen", hänvisa vi till föreningen Ljusglimt, Karlavägen 28, Stockholm, som kan stå till tjänst med aspiranter icke blott i hufvudstaden, utan öfver hela landet. I sina ansökningshandlingar äga de en vidlyftig och hjärtgripande förteckning öfver ensamma gamla kvinnor, som glömda och gömda svälta fram sin ålderdom midt i vårt humana samhälle.

Årets Idunpris tilldelas Skolkökslärarinnan

Med stor glädje kommer att i vida kretsar hälsas underrättelsen om att den kvinna, hvars bild synes här invid, af Iduns kvinnliga akademi blifvit tillerkänd årets Idunpris. Ty från olika trakter af vårt land ha män och kvinnor med verksamhetsområden, som beröras af den insats pristagarinnan gjort, inkommit med förslag, att skolkökslärarinnan fröken Lotten Lagerstedt måtte få detta offentliga erkännande af sin gärning. Man har i dessa skrivelser — af hvilka de flesta inkommo redan hösten 1909 — framhållit, hvilken nationalekonomisk betydelse en verksamhet som hennes har. Ty skötes ekonomien väl i de olika hemmen, så blir ju hela landets ekonomi sund. Det har ock betonats, hurusom det för hälsan har stor betydelse, att den föda man förtär är lämpligt sammansatt och väl lagad, huru hemtrefnaden nära sammanhänger med familjens gemensamma måltider och

Lotten Lagerstedt i Göteborg

af mycket anspråklösa dimensioner stod till lärarinnans disposition, där skulle hon bo och där skulle hon undervisa sina 8 elever. Skafferi fanns inte, utan matvaror måste förvaras i en lår i vedboden, vattenledning fanns inte heller, men inleddes på grund af särskild välvilja från folkskolestyrelsens ordförande. Men arbetet gick med lif och lust; vederböran- des och allmänhetens intresse för saken växte och så kommo efterhand de lokala förhållandena att förbättras och elevantalet kunde ökas. Dessutom tillkom snart en ny gren af verksamheten, i det att lärarinne- kurser inrättades.

Men det var för Lotten Lagerstedts verksamma sinne ej nog att blott stå till deras tjänst, som kunde och ville söka upp henne; hon visste att rundt omkring i bygder och obygder sutto många, som inte kunde komma, och ännu flera, som inte voro medvetna om huru väl de be-

SISTA LÄRARINNEKURSEN I GÖTEBORG 1898

EN AF DE FÖRSTA KURSERNA PÅ LANDSBYGDEN

huru den enkla, sunda njutning, förtäran- det af vällagad, smaklig och apfittligt serverad mat bereder, är ägnad att minska lockelsen af andra — och hälsovidriga — njutningsmedel.

Fröken Lagerstedt är Göteborgsbarn. Under sin ungdom var hon lärarinna dels i Sverige, dels i England. Här gjorde hon bekantkap med olika former af social verksamhet. Längre fram besökte hon i Skottland sådana seminarier och folkskolor, i hvilka huslig ekonomi införts såsom undervisningsämne, och studerade planen för dylik undervisning. Intresserade af de artiklar fr. L. vid sin hemkomst skref i Göteborgs Handels- tidning, väckte framstående personer förslag om skolköksundervisning i Göteborgs folkskolor och donerade medel till en lärarinnas utbildning. Men ingen sökande anmälde sig. Efter mycken tvekan beslöt då slutligen fr. L. att ehuru nära 50 år gammal söka själf lösa uppgiften. Hon genomgick lärarinnekursen i Glasgow och startade så i maj 1894 skolköksverksamheten i Göteborg. Det var just inga storartade förhållanden under hvilka starten skedde. Ett rum och kök

FLYTTANDE SKOLKÖK PÅ ÖLAND. Borgholm

HVITA BANDETS KURS I GÖTEBORG 1911

höfde sådan undervisning och sådana råd, som hon kunde ge; att komma dessa till hjälp — såsom man gjort det i Norge, i Finland — blef hennes trängtan. Och så kom det sig, att hon tog afsked från sina befattningar i Göteborg och startade de ambulatoriska skolköken på landsbygden. Från Småland upp till Lappland och bort till Öland har hon satt i gång flyttande skolkök, och det ena Hushållningssällskapet efter det andra har upptagit sådan verksamhet på sitt program. Äfven Hvita Bandet och Svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran har begagnat sig af fröken Lagerstedts organisatoriska förmåga. Parallellt med den direkta praktiska verksamheten har fröken L. hållit föreläsningar och utöfvat författarverksamhet (stora och lilla kokboken).

Så har Lotten Lagerstedt, som i dagarna fyller 72 år, i sitt lufs sensommar och höst utfört ett arbete, som mången ung kan afundas henne. Lyckligt kunde man skatta vårt land, om många sådana som hon i dess tjänst så väl utnyttjade sitt kapital af intresse och arbetskraft.

KAROLINA WIDERSTRÖM.

HUFVUDINGÅNGEN TILL STADION FRÅN VALHALLAVÄGEN. ORIGINALTECKNING FÖR IDUN AF DAVID LJUNGDAHL.

Olympiska Spelen — årets nationella storbragd.

DET ÄREN JUNIDAG 1912. SOLEN strålar från en lätt molnfläckad himmel och belyser ett flaggsmäckadt, folkvimlande Stockholm, ett Stockholm klädt i ung grönska och skimrande i spektrets alla färger, som endast Stockholm kan det en högsommardag, då det är fest på färde.

Och festens ande har denna dag hållit sitt intåg i Mälarstaden, Stockholm är vordet en världsmetropol, i hvilken främlingar från jordens olika delar umgås med landets egna barn, främmande tungomål bryta sig mot hvarandra och de internationella flaggdukarna, som blanda sig med Sveriges färger i blått och gult, symbolisera den fredliga invasionen af idrottsmän från skilda länder, hvilka kommit samman i nordens högsommar för att begå de olympiska spelen, denna glansfulla uppvisning i fysisk kultur, hvartill Greklands forntid gifvit den moderna världen mönstret.

Det var den 23 juni 1894, som den då i Palais de la Sorbonne i Paris församlade internationella idrottskongressen — på baron de Coubertins förslag och i full öfverensstämmelse med den plan, som han framlade — beslöt att återupptaga de olympiska spelen samt bestämde, att de skulle firas hvar fjärde år omväxlande i världens stora hufvudstäder. De fyra första olympiaderna ha, som bekant, ägt rum, den första i Aten 1896, den andra i Paris 1900, den tredje i S:t Louis 1904 och

den fjärde i London 1908. Nu, år 1912, är det Stockholms tur.

I den vackra värmedallrande sommardagen går det en tät ström af människor, af öfverfyllda spårvagnar och trumpetande automobil från Stockholms olika stadsdelar bort

mot Ostermalm, där Sturegatan, som eljes sommartid är en mycket tyst gata, får upptaga den stora trafikfloden för att leda den bort mot den stolta byggnad i medeltida borgstil, som heter Stockholms Stadion. Den är för tillfället målet för allas vandringar, där utveckla flaggdukarna ett det lifligaste färgspel mot skogens grönska och murarnas måleriskt kärva toner, och på arenan och de mellan tjugu- och trettio tusen åskadareplatserna ter sig ett myllrande lif, hvartill den forna Idrottsparken inte fick vara vittne ens under sina mest lysande dagar.

Vi vilja här till våra läsares tjänst meddela en kort orienterande beskrifning af byggnaden, hvilken i detta nu hastigt reser sig uppe vid Sturevägen, men som af vår skicklige tecknare, artisten D. Ljungdahl, redan har trollats fram i vårt nyårsnummers spalter, i färdigt skick och omgifven af sommarens grönska.

Stockholms Stadion har på svenska statens bekostnad uppförts efter ritningar af arkitekten Torben Grut i Stockholm.

Den summa man har att röra sig med utgör 700,000 kronor. För att få detta belopp att räcka dels till ett permanent Stadion för den stockholmska idrottsvärdens dagliga behof, med omkring 15,000 platser, dels för fyllande af olympiadens behof, uppgjorde arkitekten Grut planen så, att inuti det permanenta Stadion, mellan dess amfiteater och banorna, lämnades en bred rundgång, hvilken för

OLYMPISKA SPELENS AFFISCH.
Komponerad af Olle Hjortzberg.

olympiaden förses med en provisorisk amfiteater, rymmande 7,000 sittplatser. Denna amfiteater bildar en inre fortsättning af den permanenta. Dessutom tillbygges vid Stadions norra ände ytterligare en provisorisk del, rymmande 4,000 sittplatser. Hela platsantalet blir således 26,000.

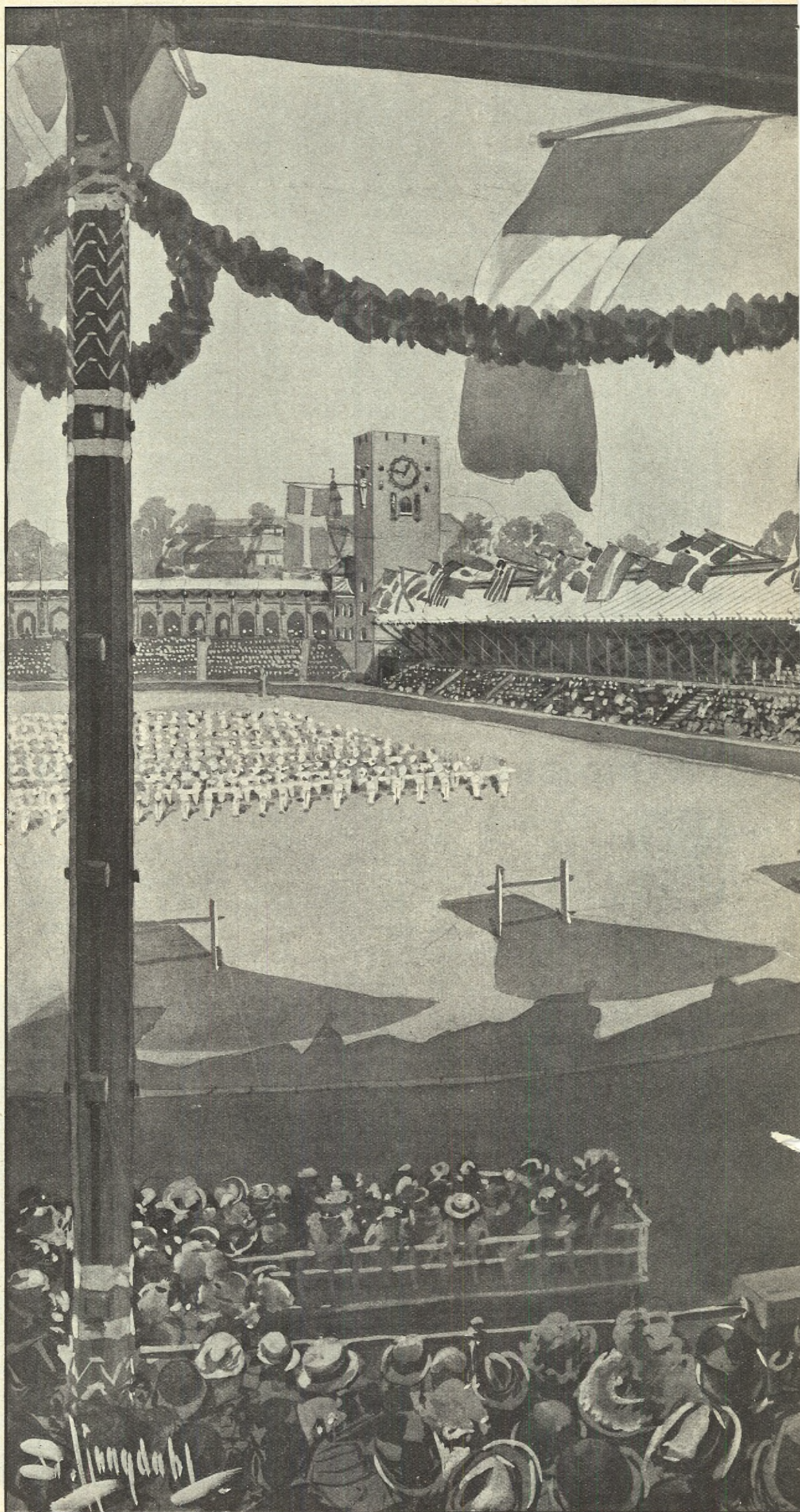
För våra förhållanden är ju detta betydligt nog, men till jämförelse kan nämnas, att Aténs Stadion rymmer 50,000 åskådare och Londons upptog nära 80,000.

Det permanenta Stadion uppföres af gråviolettt svenskt tegel och råhuggen granit. Planen visar en typisk amfiteater af form som en hästskomagnet, till hela sin utsträckning under tak, hvilken med sina båda skänklar ligger an mot bergslutningen i norr och infästes i densamma medels tvänne vaktorn, bakom hvilka ligga administrationsbyggnader, flankerande fondslutningen. Denna krönes af en arkad, hvilken fullbordar platsens inramning och förenar flankbyggnaderna. Under amfiteatern förläggas längs korridoren alla omklädnads-, dusch- och toalettrum för idrottsmän, smörgåskök, promenadarkader, kungl. foajé etc. Tillträdet till amfiteaterns sittplatser sker endast utifrån den yttre promenadgången genom 12 st. trappor, utmynnande i centrum af hvar sin sektor. Tillträdet till de inre banorna sker genom 4 st. porthvalf, ett vid södra ändan, markeradt af tvänne åttkantiga porttorn, ett midt på norra arkaden samt ett vid hvardera af de båda östra och västra vaktornen. Tillträdet till parken sker genom trenne grupper af ingångar för amfiteatern och en för hvardera halfvan af norra sluttningen, den ena vid nordöstra, den andra vid nordvästra hörnet. Parken och hela området skola ingärdas med ett enkelt staket af smidesjärn. Vid foten af hvardera vaktornet anordnas en springbrunn.

Arenan innehåller en korrekt fotbollsplan, planer för hopp och kast samt därkring en löparebana af 383 meters inre omkrets. Men man har också tänkt på vinterns idrott, hvarför arenan jämväl kan förvandlas till en ypperlig isbana, där Stockholms ungdom i stor utsträckning får idka skridskoåkningens urgamla, men alltid lika kära och vederkvickande sport.

Byggnaden är komponerad i en modernt själfständig organisk utveckling af gammal svensk medeltidsarkitektur. Rundt södra ändan löper en yttre, öppen arkad, vettande utåt parken. Dess konterforter kröns af granitblock, afsedda för figurskulptur, en cyclus af trettio stående helfigurer. De åtta sidogångarne flankeras parvis af liknande block. På östra stora tornet sitter en stor urtafla af svart smidesjärn samt tvänne granitfigurer, föreställande våra första föräldrar, Ask och Embla. Långsidornas licener avslutas uppåll af kubiska block, hvilka skola uthuggas till groteska hufvuden. Till hela skulpturutsmyckningen skola anlitas landets främsta bildhuggare, hvilka få utföra själfständiga kompositioner i samråd med arkitekten enligt af honom uppsäldt program.

Midt på norra arkaden hissas prisflag-

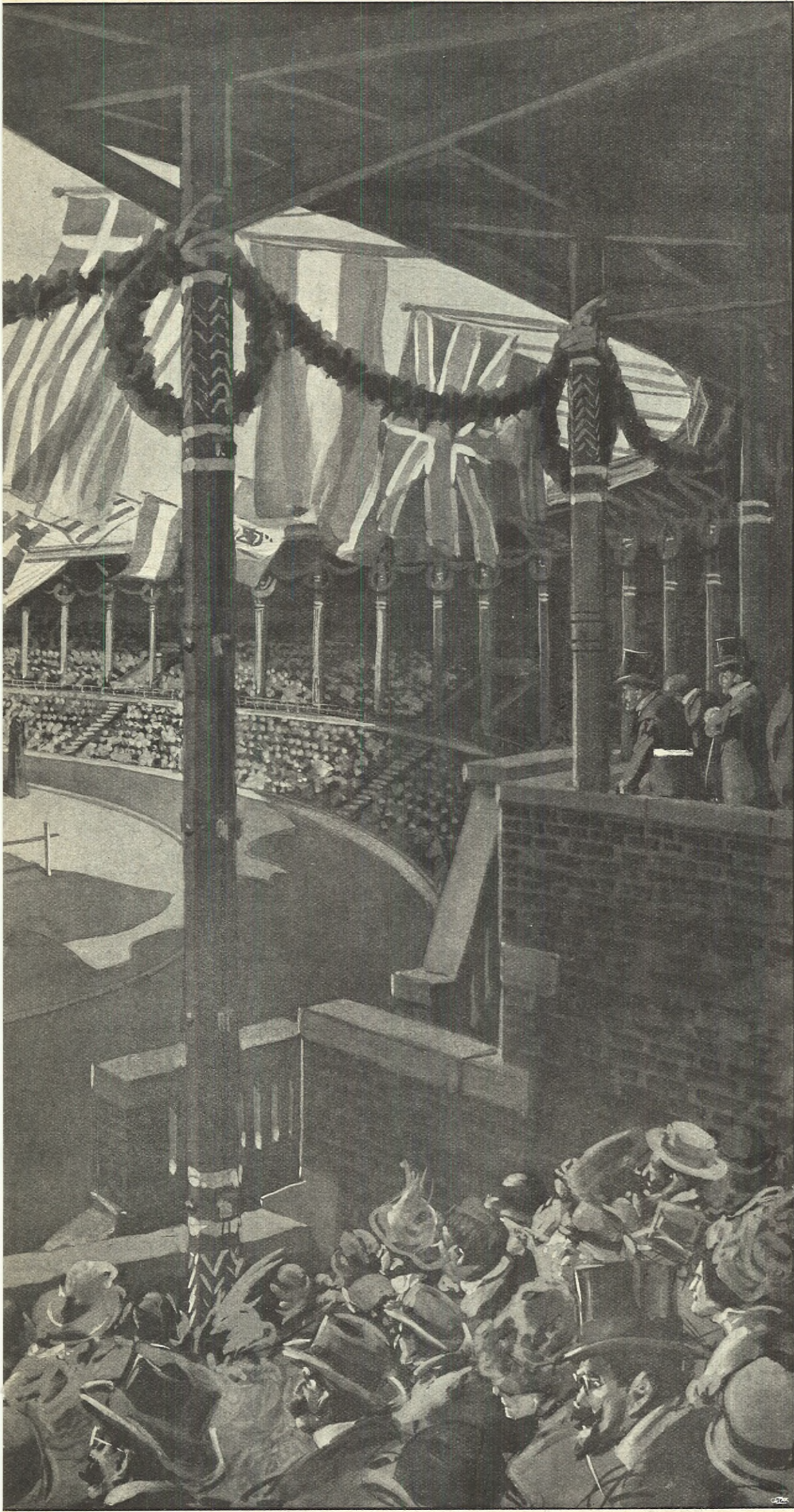

EN FRAMTIDSBILD FRÅN STADION. UTSIKT ÖFVER ARENAN FRÅN SODRA ÄN

3

390

gorna, medan täflingar och segrar utropas från vaktornen med lursignaler och ropare. Midt öfver södra porthvalfvet befinna sig pristribun och musikläktare.

Masterna, som uppbära amfiteaterns tak, äro af furu, laserade Van Dyck-brunt och sirade i hvitt och kulört. Dessa master komma att smyckas med kronor och girlander för att höja det festliga intrycket, och från laket framskjuta flaggstänger med de olika nationernas flaggor i brokig omväxling.

Stadion blir naturligtvis i främsta rummet ett centrum för nordisk idrott, och många generationer svenskar skola vallfärda dit för att i ädla gymnastiska lekar utveckla sin fysiska spänstighet och mottaga segerpris för kroppsliga dåd, som afse stärkandet af organismens uthållighet inför lifvets många kraf.

Men vårt Stadion skall innefatta åtskilligt mera: det skall bli ett hem för ungdomen, ej blott för dess idrott, utan för alla dess framtida friluftsfester och friluftsmöten.

Akustiken i Stadion är förträfflig. Detta medgifver afhållande därstädes af sångarfester, ungdomsmöten, karnevaler och parader, samt att hvarje år i t. ex. augusti månad därstädes anordna en festspelsvecka med svenska skådespel, speciellt afpassade för platsens teknik.

Vid friluftsskådespelet bör sceneriet inskränkas till vissa konkreta antydningar af skådeplatsens karaktär och mobilier, det hela blir en plastisk-oratorisk, särdeles diskret konst. Liksom vid Olympiaden kommer då amfiteatern att lysa i rik flaggskrud. När skymningen faller, flamar från tornspetsarne vårdkasars sken. Festklädda skaror skrida genom parken till sina platser ofvan den runda arkaden i amfiteatern, dagens sista glöd hvilar ännu kring torn och tinnar, men i bågar och hvalf ligga skuggorna svala, och man skall där kunna tänka sig, drömma sig tillbaka till forna tiders Sverige. Vid sidoutgångarne stå stenfigurerna ligande på sina murutsprång, par efter par, från 12:te, 13:de, 14:de, 15:de, 16:de, 17:de, 18:de, och 19:de seklen, och rundt södra rundgången stå på konterfortafsatserna de trettio svenska hjältarne lefvande i sten, kallande ungdomen till stordåd. På sidornas licener mysa i skymningen hufvuden i granit af tomtar och dvärgar och troll — forntid talar till framtid. Och så länge Stadion står, så länge folket värnar sina minnen, skall från arenans midt till svenska män och kvinnor klinga svenskt språk och svenska toner. En gång årligen skall det nationella festspelets glada allvar fira en folklig högtid i den svenska ungdomens egen byggnad.

Stadion är byggdt för folkets egna penningar och tillhör svenska staten. Tills vidare förvaltas det af en privat, sig själf kompletterande förening, "Centralföreningen för Idrottens främjande", på statens uppdrag. Det kommer att såsom företag bära sig och betala sina egna underhållskostnader. Men det får icke blifva något affärsföretag, med afsikt att skapa överskott och fonder. Dess nuvarande form skall bibehållas och respek-

KÅDARELÅKTAREN. ORIGINALTECKNING FÖR IDUN AF DAVID LJUNGDAHL.

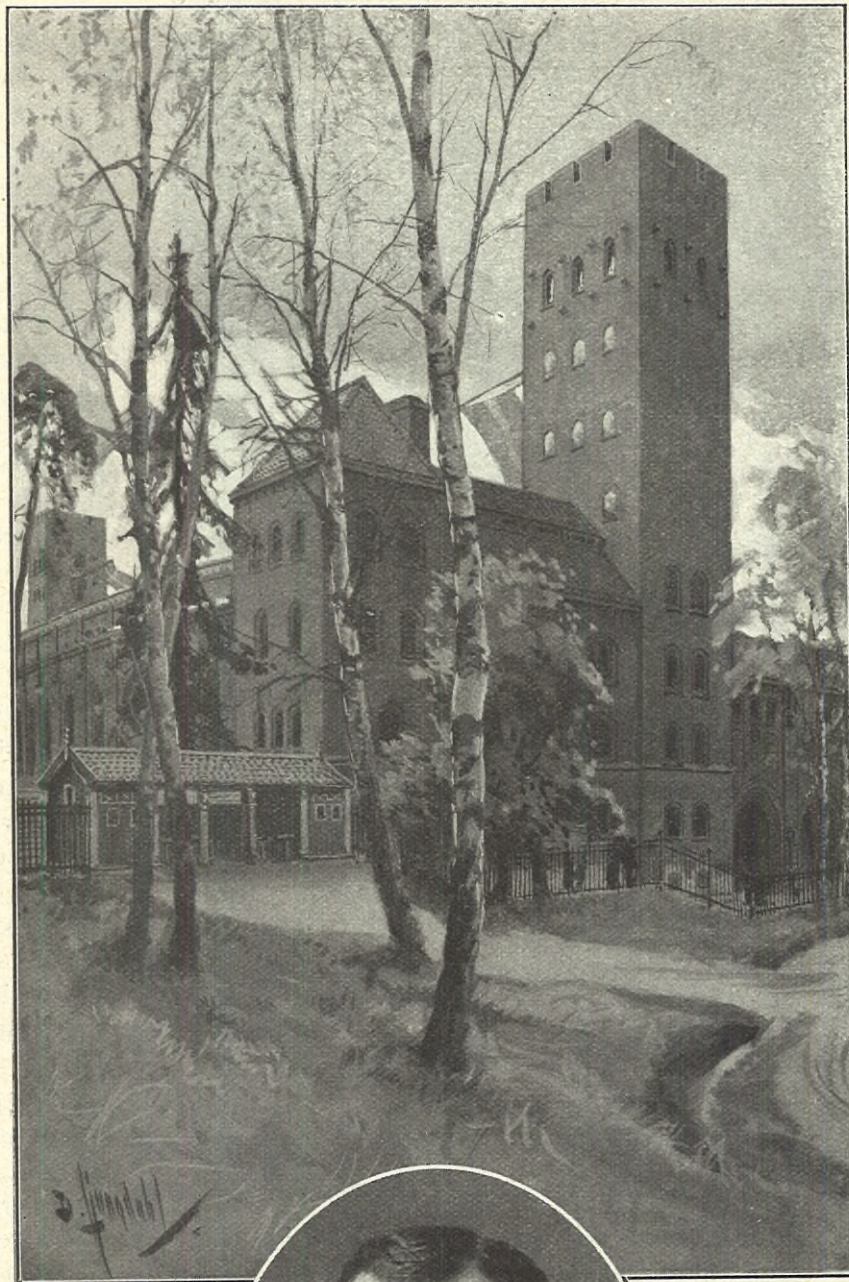
teras, och dess värdighet bör häfdas. Skulle Centralföreningen, hvars sammansättning ju staten ej har den ringaste kontroll öfver, en gång glömma detta eller pietetslöst omforma byggnaden i ekonomiskt eller annat syfte, så äger staten att utan vidare taga förvaltningen i egna händer. Och öfver byggnaden själf håller staten genom sitt öfverintendentsämbete sin skyddande hand. Den är ett statens monument, som af statens myndighet öfvervakas.

Till sist några ord om Stadions fantasirike skapare, hvilken i och med denna byggnad gifvit hufvudstaden ett nytt arkitektoniskt verk att beundra och glädjas öfver.

Arkitekten Torben Grut är född på Gammalstorps herregård i Västergötland den 2 juni 1871 och son af godsägaren löjtnant William Grut och hans maka född von Heilman. År 1889 aflade han studentexamen med laudatur vid Skara högre allmänna läroverk. År 1894 afgick han efter en med utmärkelse aflagd examen från Kungl. Tekniska Högskolan, bedref därefter studier utomlands, genomgick Konstakademiens arkitekturskola 1895—98 och erhöll våren 1898 Akademiens kungliga medalj. Efter några års praktik erhöll han Konstakademiens stora resestipendium och företog studieresor till Italien, Frankrike, Spanien, England, Tyskland och Österrike.

År 1903 började han själfständig verksamhet som arkitekt i Stockholm. Han hade föresan eröfrat pris för förslag till svenskgraven vid Poltava och 1901 vunnit första pris i täflingen till Konstslöjdmuseum i Göteborg och Slöjdföreningens skola och samma år andra priset i den internationella täflan om ny stadsplan för Göteborg.

Åren 1904—1906 blef han arkitekt för H. M. drottningens Solliden på Öland. Bland öf-

ÖFVERST: ETT AF VAKTTORNEN MOT NORR. Originalteckning för Idun af D. Ljungdahl.

riga hans arbeten märkas sparbanken i Linköping, Brandkårshus i Jakobstad, Finland, kyrkorna i Norrfjärden, Herrgårdshult och Gunnarsbyn, restaurering af Biskopsgården i Linköping, de stora nybyggnaderna för Strengberg & C:o i Hernösand och i Jakobstad, Herregården Magleås i Danmark, Lawntennishallarna i Stockholm, Saltsjöbaden, Bremen, Paris, Helsingfors, Viborg, Moskva och St. Moritz, en mängd villor, såsom Alnäs, Kungl. Djurgården, Villa Montgomery, Djursholm, Småryd vid Båstad, Gröna Lund vid Särö, Egna Hem för boken Svenska Allmogehem, rationellt afkylda villor för Bangkok i Siam o. s. v. — samt nu senast vårt Stadion. Sedan år 1906 är han arkitekt i Kungl. Öfverintendentsämbetet och räknas med rätta som en af de ledande krafterna inom vår yngre arkitekturgeneration.

Valet hade näppeligen kunnat falla på någon lämpligare än arkitekten Grut, då det gällde byggandet af Stockholms Stadion. Det nu föreliggande resultatet visar, hur väl han var den kräfvande uppgiften vuxen.

För inspirerade lösningar af svåra tekniska konstruktionsproblem har herr Grut sedan länge skapat sig ett namn långt ut öfver Sveriges gränser, och af sådana problem måste det finnas många vid Stadionbygget. Troligen skall fackkunskapen finna, att de blifvit lösta genialt. För lekmannen är det dock något annat som träder främst. Det är den stilkänsla, formsäkerhet, färgförmåhet, konstnärliga höghet, som präglar Stadion. Det är just som det bör vara. Framvuxet ur sin omgivning på naturligt sätt — ett med det klimat, den luft, det sommarljus och det vinterdis, som skola inrama det. Ett med växlingen af tall och björk och med svenskarnas kärva lynne. DEXIPPOS.

Det första numret af Iduns 25:te årgång

lägges härmed i våra läsares händer och vi våga hoppas att det kan anses varsla godt om den omsorg, vi vilja nedläggja för att öfver vår "silfverbröllopsårgång" breda en viss festlighet och glans. Det värderikaste stödet vid dessa våra bemödanden ha vi haft glädjen förvärfva genom den utomordentliga tillslutning, som serien Iduns jubileumsartiklar rönt från våra kulturella märkesmän och märkeskvinnor på de mest skilda områden, och efter den intressanta början vi i dag göra med K. G. Ossian-Nilssons vidhjärtade utfalanden om fosterlandskänslan, följa redan i de närmaste numren bidrag af sådana pennor som Dr. Sven Hedin, friherrinnan Annie Åkerhielm, professor Seved Ribbing, fru Cecilia Bååth-Holmberg, konstnären Carl Larsson, professorskan Agda Montelius, doktorerna Karl och Samuel Fries, rektor Natanael Beskow, skriftställaren Georg Nordensvan m. fl. m. fl. Vi känna oss också lifligt öfvertygade, att när vi och våra läsare tillsammans genomvandrat de två och femtio nummer, som sammanlagda komma att bilda Iduns 25:e årgång, och af hvilka intet skall sakna sin "jubileumsartikel", de senare

med nöje skola erkänna, att de i denna unika serie hämtat ett rikt utbyte af andliga värden.

Äfven i det rent yttre, i den typografiska utstyrelsen, har Idun eftersträfvat att ge den föreliggande årgången en behaglig estetisk förnyelse. Vi hoppas åtminstone, att de nya stilar af en modern och nitid typ, som vi från och med i dag använda i våra spalter, skola vinna våra läsares behag, och vi kunna endast försäkra, att vi ej skola lämna någon möda ospard, för att äfven det illustrativa materialet må komma att stå på höjden af dagens tekniska resurser.

Angående årets öfriga nyheter och detaljerade program bedja vi föröfrigt att få hänvisa till den utförliga anmälan längre fram i numret och innesluta oss härmed i alla våra vänners välvilja, tillönskande dem samtliga ett i allo godt och fröjdesamt nytt år.

Stockholm i januari 1912.

REDAKTIONEN AF IDUN.

Från scenen och estraden

ANNANDAGENS PREMIÄR PÅ INTIMA teatern bjöd på ett af August Strindbergs kammarspel, publicerat under titeln "Svarta handsken", men nu kalladt "Jul", hvilket namn bättre går styckets karaktär in på lifvet.

Liksom i "Påsk" talar diktaren här varma och innerliga ord om nödvändigheten för människorna att i främsta rummet vara goda och förlåtande mot hvarandra, och formen för hans sedelärande julpredikan är sagan om tomten, som under helgen aflägger besök hos människorna för att göra hårda hjärtan mjuka genom att skaffa dem en hälsosam sorg och skänka upprättelse åt de förfördelade.

Den fint och poetiskt fabulerade handlingen, där sagan och det moderna lifvet blandas i hvarandra, försiggår i ett storstadshus, hvilket diktaren genialt låter symbolisera det mänskliga lifvets olika faser, från filosofen uppe på vinden till portvakten nere i källarvåningen.

Det lilla sagospelet bäres af en alltigenom mjuk och betagande stämning och utgör en vacker julgåfva från den gamle diktaren till publiken.

Af de uppträdande tar hr Bror Olsson priset som filosofen, hvilken i en mansålders vetenskapligt

Dramatiska teaterns julprogram återupplifvar angenäma minnen från den forna scenen vid Kungsfrågården. Den fromme "Michel Perrin", polisspionen mot sin vilja, i hvilken roll Johannes Brun firade triumfer, har stått upp på nytt med Oscar Bäckström i titelrollen, och Gustaf Fredriksons diskreta spelkonst manifesterar sig som kammarherren i Gustav Wieds burleska satyrspel "En minnesfest", där äfven hr Bäckströms solida komik är med och ger folio åt den köttiga tonen. De Wiedska lustigheterna ta sig dock i det stycket betydligt bättre ut på papperet och i sin danska språkdräkt. Svenskan beröfvar dem totalt deras skraffrestande rödmosighet. — Som Michel Perrin har hr Bäckström ej förlorat något af sin vinnande humor, och särskildt får han publiken med sig i sista aktens på en gång muntra och rörande scener. Det oskuldsfulla stycket är en alldeles utmärkt familjepjäsa nu i helgen; dess mögellukt känns icke i det festmiddagsos, som just nu ligger tätt öfver staden.

Kgl. teatern har framfört Andreas Halléns ungdomsopera "Harald Viking", som musikhistoriskt sedt har sitt gifna intresse. Den tillkom, som bekant, vid en tidpunkt, då man kämpade på lif och

Öfre bilden: Hrr Oscar Bäckström och Gustaf Fredrikson som hofjägmästaren och kammarherren i Gustav Wieds "Minnesfesten" på Dramatiska teatern.

"Harald Viking:" Scen ur 1:a akten

Nedre bilden: Fröken Doris Nelson och herr Bror Olsson som Jullomten och Konservatorn i Aug. Strindbergs "Jul" på Intima teatern. — Ateleje Jæger foto.

arbete sökt efter lifvets enhet. Det är en konstnärligt säker prestation, som ej sviker ett ögonblick. Fröken Nelson är en pigg och skälmsk jullomte, men det stereotypa teaterleendet går ej bra i stil med sagostämningen; fru Deurell som pigan Ellen och hr Alfvan som portvakten glädja med ett naturligt spel, hvaremot fru Christierson knappast lyckas ge den rätta bilden af den prövade modern.

Redan på nyårsdagen var Intima teatern färdig med ännu ett program: Harald Molanders lilla eleganta interiör "Rococo" och J. H. Wessels parodiska sorgespel "Kärlek utan strumpor". Det senare stycket tillhör som bekant Danmarks klassiska dramatik, och dess blodiga hän med den uppstyltade tragedien från 1700-talets Frankrike, som äfven hade eftersägare i dansk litteratur, verkar ännu i dag friskt och levande. Stycket gafs nu med Scalebrinis den parodiska stilen målade musik och fick ett på de flesta händer mönstergillt eller godt utförande. Den som bäst uppgick i den parodiska stilens anda och ton var fröken Thyra Dörum, hvars spel och sång alltigenom åstadkommo en rent komisk verkan. Hr Ståhls skräddaresäll var äfven förtärfllig.

I "Rococo" beredde hrr Wettergren och Molander samt fru Karin Molander publiken nöjet af ett fint och behagligt samspel.

död om de Wagnerska principerna. Nu är striden flyttad öfver på nya marker, Wagnermusikens värde som kulturfaktor torde vid det här laget vara fastställt, men som ett af bevisen på dess inflytande på svensk tonkonst får "Harald Viking" väl alltid gälla.

Naturligtvis öppnades vårt teaternyår i revyer nas tecken, och naturligtvis var det alla revymakares oldmästare, den oundgänglige Emil Norlander, som med sin 57:e revy höjde själlva generalstandaret uppe på Mosebacke krön. Det bar i år den lättfattliga och suggestiva inskriptionen "Stockholmsgask" och förde skarorna på ömse sidor rampen till en glänsande viktoria, ett frenetiskt segerjubel. Vi afstå från att söka skildra det obeskrifbara, konstatera endast vizarnas hemtrefliga enfald, kupletternas mångfald och balletternas exotiska prakt. Nu kunna vi ju vara lugna för förlusteskapillet under "Olympiska spelen"; man har tydligen inrättat sig för en världsmästarefälling med Stadion, och få de goda Stockholmarne okvalde utdela palmen, så är nog våran Emil trygg för sitt Marathonpris.

ARIEL.

Santa Teresina. Berättelse från det nutida Capri af Nils Wilhelm Lundh

MIDT I DEN starkaste litterära julfloden utkom en bok, "Bleik", af den unge bekante författaren Nils Wilhelm Lundh, hvilken berättelse till följd af höstens litteraturöfverflöd ej blef så uppmärksammasad, som den otvifvelaktigt förtjänade. Vi ha tillåtit oss erinra våra läsare härom i sammanhang med några ords påpekande om den Capriskildring af samme författare, som vi

börja offentliggöra i detta nummer. Capri har ju alltid haft stark lockelse på oss nordbor, och den fagra ön är ju dessutom sedan många år vorden vår drottningens vistelseort under vintermånaderna, där hon i det rena, soliga klimatet söker stärka sin svaga hälsa. Den svenska landsmodern kommer inom kort att åter anträda färden dit, hvarför vår Capriskildring också torde ha aktuellt intresse.

KLOSTRET SANTA TERESA TILL VÄNSTER I FÖRGRUNDEN; I BAKGRUNDEN ÖFVER GOLFFEN VESUVIUS.

LÅNGT BORTA PÅ DEN BLÅNANDE ön Capri ligger ett gammalt kloster, Santa Teresa.. I forna ti- var det Capris hjärta, det var en "själens borg" alldeles som den heliga Teresa själf skulle ha diktat sig den. Dess klockor ljödo klart öfver hela ön, och de fattiga herdarna från Monte Tibero och Monte Solaro samlades vid dess port och fingro bröd och dryck, då askregnet från Vesuvius föll lätt öfver vägarna — ja, till och med "de osjälige djuren" kunde en och annan gång finna en fristad inne på den väldiga klostergården, där orangeträden skuggade kring en brunn, hvars vatten var kallt som is och klart som kristall.

Barfotannunnorna fruktade intet. De gingo ut i askan och sökte efter de förvillades spår. Men när solen lyste och hafvet blånade, då var Santa Teresa stängd för världen, då gingo nunnorna i bön öfver de stora kalla stenarna i refektoriet, och endast de, som ringde in bönestunderna fingo en blick öfver den blåa golfen, där vulkanen flöt upp i rosigt skimmer som ett väldigt märke för seglare, medan Neapel och de solbelysta släderna rundt om slöto sig som radband kring dess fot.

De fattiga och lytta lågo och sträckte sig i solen utanför klostret, och väntade tåligt på att porten skulle slås upp. De hade sin tröst i klostret, de hade sitt hjärta där. Och när vattnet sinade i brunnarna vid Via Tiberio, var klostrets brunn den enda som gaf. Ja, de fattiga slöto sig till denna sin goda moder, och efter de stora jordskalfven byggde de sina kåkar med stöd mot klostermuren. Och hade de bara ett enda litet orange- eller persikoträd, så fick det ändå sin lilla mur- omgärdade gård, där jungfru Maria och Santa Teresa i hvar sin nisch täflade i systerlig endräkt om de vackraste pappersblommorna.

De stora jordskalfven skakade ön, kloster- murarna bägnade och bräcktes, rucklen trängde sig in i de yttre vingårdarna, fingo stöd vid hvalfbågar och pelare, och när ett eller annat hvalf störtat in, lämnade de goda

nunnorna sten och virke åt de hundra fattiga — det var svåra tider, och bröd kunde inte gifvas längre, men de små husen växte och trängde sig allt närmare helgonet, och de sista nunnorna vakade troget öfver brunnen. Ingen behöfde första vid Santa Teresas fot.

Det var inte endast de fattigas gråa skror, som under de svåra tidernas lopp trängde in på Santa Teresa — i förödelsens spår, i rännorna, där solen bröt in, kommo Capris alla blommor, och den ståtliga bredaxlade kaktusen bröt väg. Slutligen kunde till och med persikoträdet få rot mellan spillror och brusna kvaderstenar, där en gång skuggan och den eviga lågan haft sin boning. De sista nunnorna jordades, lysmasken hindrade om kvällarna inne bland grafvarna; och de halfnakna små barnen hade sin leksluga uppe i det en gång så dystra refektoriet —

UTSIKT FRÅN DROTTNINGENS AF SVERIGE VILLA PÅ CAPRI.

taket hade delvis störtat ned, och bland grus och spillror plockades många underliga lek- saker fram, små målade änglahufvun och bitar af takmålningen.

De fattiga togo klostret i besittning, men brunnen på den inre gården hade sinat ut, och fylldes nu så småningom af skräp och sopor — där var plats nog. De fattiga, som i århundraden haft sin tröst här, sutto nu och stirrade på de tomma fläckarna, på fukten, som kröp omkring på väggarna, där målningen fallit af — själfva den heliga Teresas bild öfver porten sögs upp i en enda grå fläck, helgonets hufvud föll af, och där kom ett annat i stället, ett lustigt och jättestort, som grinade åt dem, där de lågo och vände sig i solstrimman och talade om allt arbete, som de skulle skaffa sig, bara tiden kom.

Och tiden kom, och turistfloden svallade upp mot Capris klippor. Sirenernas sagoö skulle öppna sina grottor för främmande drömmare och resenärer. Ruinerna efter kejsar Tiberii alla slott och bad trampades nu af forskare och skattegräfvare. Hundratal lysnare klättrade kring i de underbara grotorna, där solljuset bröt sig in underifrån, så att det skimrade i guld och grönt eller i djupaste blått, medan reflexerna vandrade långt in i berget, där de lade en silfverglans kring stalaktitpelarnas djupa skog, så att den stod som piporna i ett väldigt orgelverk med dyningen spelande djupt inne och fyllande hvalfvet med sånger. Det hemiska djupet från Salto di Tiberio möttes med hissande blickar: här hade kejsaren störtat sina offer ned i hafvet. De underjordiska fängelserna och baden besågos. Hemliga gångar beträddes af tusen och åter tusen fötter. Här hade kejsaren trampat! Här var hviskande, sjungande grotta, som skvallrat om allt försåt som spans i det romerska riket.

Ja, i adertonde århundradet lyste Capri som en ädelsten för hela Europa, och ingen liten ö var så vidtbekant och så ombrusad af främlingsströmmarna som denna. Och ändå hade dess hjärta upphört att klappa, och dess folk var spillra och flarn.

IDUNS 25-ÅRSJUBILEUM.

MEÐ DEN 1 JANUARI 1912, ingår tidningen IDUN i sin 25:e årgång och kan således inom kort blicka ut öfver ett jämnt kvartsekel i den svenska publicitetens tjänst. Det är naturligt, att en milsten som denna vid en tidnings lefnadsväg för såväl dess läsekrets som dess redaktion på samma gång ter sig som en *märkessten*, och att man gärna stannar några ögonblick inför densamma för att se sig tillbaka och äfven framåt.

Se vi då först på de gångna aren, så erbjuda de en bild, som i det hela måste fylla oss med tillfredsställelse och tacksamhet. Från den mera blygsamma början af ett begränsadt fackorgan för kvinnornas i hemmen närmast liggande intressen har IDUN efter hand vuxit ut till att omfatta allt vidare kulturella områden, till att allt klarare och fylligare spegla tidens andliga, sociala och praktiska lif. Och hvad som är det mest glädjande i denna utveckling är detta: att den bottnar i och burits af hela den mäktiga lyftning inom Sveriges kvinnovärld, som kännetecknat de senast gångna 25 åren. Om Idun af år 1912 således i åtskilligt bär ett afvikande utseende från Idun af år 1887, ett vaknare, uppmärksamare och uttrycksfullare ansikte, så är det helt enkelt en reflex från den svenska kvinnans eget »nya ansikte», sådant det utvecklats och besjålats under en af de betydelsefullaste epokerna af kvinnökönets historia.

Och se vi så framåt — hvad kunna vi väl för Iduns del högre syfta till och med större glädje och framtidshopp eftersträfvä än att fortfarande få upprätthålla och befästa vår tidnings hedersplats som *de svenska hemmens, de svenska kvinnornas förnämsta organ*. Främst och närmast har det då legat oss om hjärtat att åt vår instundande årgång, IDUNS tjugufemte, förläna en *alldeles särskildt värdefull och festlig prägel*, och tack vare den älskvarda beredvillighet vi därvid mött hos de förnämsta vetenskapliga och kulturella personligheter inom vårt land, äro vi nog lyckliga att kunna göra det i den uppseendeväckande form, som vi betecknat med gemensamhetsrubriken:

IDUNS JUBILEUMSARTIKLAR.

Till denna enastående artikelserie, som kommer att fortgå genom hvarje nummer af IDUNS nästa årgång, ha hittills bidrag utlovats från följande pennor: Dr Selma Lagerlöf, Dr C. D. af Wirsén, Dr Verner von Heidenstam, Professor Frans von Schéele (Något om hemuppföstran), Författaren K. G. Ossian-Nilsson, (Patriotism), Professor Vitalis Norström (Verkliga skäl för kvinnans rösträtt och skenbara), Lektor Johan Bergman (Romerska kejsarinnor i marmor), Författaren Carl Larsson i By (Något om bondfolkets andliga kultur), Författarinnan Ellen Key, Konstnären Carl Larsson (»Ämnet? Något om konsten förstås!»), Dr Karl Fries (Östern rör på sig), Docenten Sidney Alritz (Allmänhetens biträde vid sjäslifvets utforskande), Dr Lydia Wahlström, Författarinnan Anna M. Roos (Vår tids ställning till de religiösa problemen), Redaktör G. H. von Koch (Uppfostran till själfhjälps), Fru Anna Hamilton-Geete, Författarinnan Elin Wagner (Kvinnans hemlighet), Dr John Landquist, Rektor Natanael Beskow, Fröken Anna Lindhagen, Professor Frey Svenson (Kvinnorna och sinnessjukvården), Författarinnan Marika Stjernstedt, Kyrkoherden Samuel Fries, Fröken Cecilia Milow (Kvinnans nationella insats), Professor Seved Ribbing, Författarinnan Gertrud Almquist, Professor G. Sundbärg, Professor Hans Larsson, Majoren i Frälsningsarmén Alma Petri, Professor Curt Wallis (Kvinnans plats i det nya riket), Författaren Ludvig Nordström, Dr Henrik Berg (Naturläkekunsten i hemmet), Direktör Gustaf Lind (Frukt, bär och grönsaker i de svenska hemmen hela året om), Författaren Olof Högberg, Docenten Fredrik Böök (Den litterära kulturen i Sverige), Borgmästaren Gustaf Lindqvist (Mari Mihi), Författarinnan Annie Åkerhielm, Pastor B. O. Aurelius (Kyrkan och huvudstaden), Regissören G. Linden (Om teater), Dr Poul Bjerre (Aforismer om kvinnofrågan), Fröken Gerda Meyerson, Författarinnan Cecilia Bååth-Holmberg (Kvinnohälsans gudom), Fru Elna Tenow (Tro och loften), Professorskan Helena Nyblom (Hur en flicka bör uppfostras), Författaren Emil Svensén, Professor G. F. Steffen, Kyrkoherden Edvard Evers (Kvinnan och de nutida religiösa spörsmålen), Fröken Frida Landsort (Kläder och skönhetsmedel), Fru Else Kleen, Professor G. Lagerheim (Malna kryddor), Dr Ruben Gson Berg, Docenten Fredrik Vetterlund, Professor Karl Warburg, Tonsättaren W. Petterson-Berger, Fru Gurli Linder, Professorskan Agda Montelius, Fröken Lilli Zickermann, Fröken Lotten Dahlgren. Dessutom ingå, medan detta skrives, fortfarande alltjämt nya anmälningar om höginträsanta bidrag.

EN ENDA BLICK på ofvanstående författar- och ämneslista torde vara nog för att övertyga, att här föreligger ett aldrig förr erbjudet tillfälle att inom en enda tidningsårgång träda i kontakt med tidens intressantaste spörsmål och forskningsresultat, behandlade af de mest kompetenta och litterärt kultiverade pennor. — — — På vår följetongsafdelning kommer årgången att öppnas med den moderna kvinnopsykologiska äktenskapsromanen:

DET NYA ANSIKTET

af Ester Nennes, som erhölet ett 1:sta pris vid Iduns nyss avslutade jubileumspristäffling, och som lika mycket genom sitt aktuella och tankeväckande innehåll som genom sin egenskap att vara en litterär debut af mindre vanligt intresse helt visst kommer att läsas med den lifligaste spänning. Efter hand följa sedan Ernst Lundquists likaledes med första pris utmärkta roman »Gunnar» — en af den populära författarens alla yppersta — och de med 2:a och 3:e pris belönade romanerna *Ödesrunor* af Elisabeth Kuylenstierna-Wenster och *Nya Sverige* af Aivva Uppström.

IDUNS JULNUMMER

för år 1912 kommer med anledning af jubileet att betydligt utvidgas och innesluta bidrag af våra förnämsta författare och konstnärer. Dessutom skall det bringa ett intressant porträttgalleri af Iduns medarbetare under de gångna 25 åren samt interiörer från Iduns redaktions- och tryckerikaler. Det ståtliga numret presenterar sig i ett i färgtryck utfördt omslag efter en för ändamålet särskildt komponerad tafla af Carl Larsson

»UNGDOMSGUDINNAN HYLLAS»

hvilken sedan, inramad, blir en vacker konstnärlig prydnad för hvarje hem. Till ett ytterligare celebrerande af sin 25-årsårgång utger Idun dessutom under vårens lopp

Flickornas Nummer

ett rikt illustrerat, roligt och instruktivt specialnummer, som på en gång vill spegla den unga kvinnan i lefnadens oroliga, snabbt förgångna april-dagar och vara henne en kamratlig rådgifvare och vän.

Idun utgår för öfrigt under år 1912 allt fortfarande hvarje vecka i ett 16-sidigt fint illustrerat *hufvudnummer* samt en 16-sidig bokbilaga: *Iduns Romanbibliotek*, som en gång i månaden ersättes af den af fröken Elisa beth Östman redigerade *Iduns Hjälpredda för hemmet*. Dessutom medföljer i början af hvarje månad en fyrsidig bilaga *Iduns Mode- och Hanaarbets-tidning* — en praktisk vägledning för hemmen på säsongmodernas och toalettfrågornas viktiga område — samt i midten af månaden *Iduns Ungdomstidning*, hvilken bjuder på en god, frisk och underhållande läsning för gossar och flickor i åldern 10—15 år. *Köksalmanackan* med matsedlar för hvarje dag af året och den lifligt gouterade *Tidsfördrifsofdelningen med pristäfingar för hvarje vecka* må också särskildt framhållas.

Det är alltså med en riklig förning af gammalt bepröfvadt godt och intresseväckande nyheter som Idun går att möta sitt 25:e lefnadsår. Vi våga också hoppas, att de svenska hemmen talrikare än någonsin vilja sluta sig upp kring vårt program, och att

Idun får fira sin 25-årsfest

inom kretsen af en prenumerantstab, som lägger många nya 1,000-tal till våra gamla trogna och kära vänner.

De fullständiga prenumerationsafgifterna för Iduns olika upplagor 1912 ställa sig sålunda

	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$
IDUN, vanliga upplagan	kr. 6: 50	3: 50	1: 75
„ praktupplagan ... „	8: —	4: 25	2: 25

Lösnummerpris blir, med undantag af »Flickornas nummer» och julnumret, som förut 12 öre.

Prenumeranterna å Idun

erinras vördsamt att det är nödvändigt förnya prenumerationen *genast*, om de önska att tidningen utan dröjsmål skall komma dem tillhanda på det nya året.

Santa Teresa låg glömdt inne bland ruck-
len, det var en sofvande borg för sig. Ly-
sande villor och hotell växte upp kring Cap-
ris små gator, och i ännu högre grad än nå-
gonsin förr blef Santa Teresa afspärradt för
världen, ett väldigt fattigkvarter som det var
— det behöfdes inga höga murar för att hålla
främlingarna borta: soporna spredo sin olid-
liga stank, febern hade också rasat därinne,
och inne på den stora öppna gården, där
orange- och persikoträden ännu frodades,
var brunnen fylld af sopor ända till brädden.

Man talade inte gärna om Santa Teresa.
Främlingen, som besökte Capri, visste ingen-
ting om det — "Själens borg" låg glömd, och
ännu slumrade dock Törnrosa därinne. Ännu
stodo de väldiga pelarraderna kring orange-
och persikoträden, och när månljuset gled
in, och de höga skuggorna föllo mot fukt-
fläckade murar och hvalf, blef det hela till
en enda djup skog, och de små fönstren
rundt den helgade gården lyste som stjärnor,
ja, själfva sophögen i midten tände några
små glasbitar kring de störtade och brusna
marmoränglar, som endast hade en enda
vinge fri ur stoffet.

Om dagen var det hemskt att skåda. I
de djupa nischerna och kamrarna kring
gården hade ösanhällets mest vanlottade trängit
sig samman. De, som sattes in för gäld, hade
sin bur här. För dagens behof arbetades
det något här och hvar, men skräpet fick
samla sig i högar, och snickarens hyvel-
spån, som vinden fått fast i, hängde i festo-
ner i närmaste orangeträd. På terrassen vid
den yttre, ännu muromgärdade vingården,
gingo några svaritklädda nunnor, ej Santa
Terasas, och vakade öfver ett femtiotal barn
— det var fattigskolan. Monoton och med
det klagande tonfall, som är Capridialekten
eget, upprepade de i korus en och samma
bön eller läxa, medan en af nunnorna slog
takten. Hvar femte minut blef det ett litet
andrum, och en gladare stump, alltid den-
samma, fick sin lilla ving fri, men det kom
ändå inget befriande tonfall i barnarösterna,
det ljöd som ett fruktlöst sökande efter Ses-
sam.

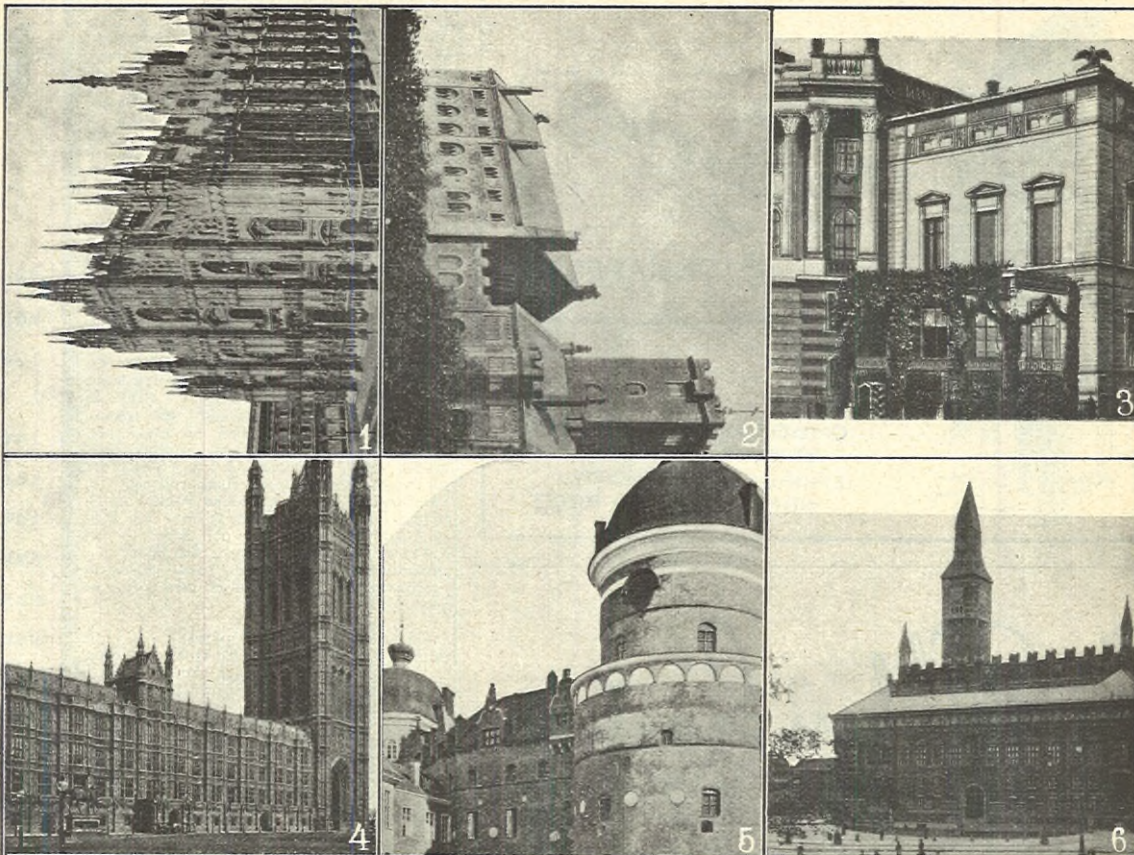
Teresina hade gått igenom denna skola.
Hon var tolf år, och hennes mor bar sten
borta på Punta Tragara. De bodde i ett
litet källarhvalf i det gamla klostret, och för
att vara ett källarhvalf, var bostaden solig
och luftig nog, och man kunde komma rätt
ut i vingården. Öfver källartrappan skug-
gade en loggia, och den himmelsblåa häng-
växt, som sände sina långa refvor öfver krö-
net, nådde stundom ända ned, så att Teresina
kunde nå dem med handen. Ah, hvad hon
längtade dit upp!

En dag fick signor Lomboni se henne. Han
lurade på henne mellan två stora krukor för
att se, om hon tänkte bryta af hans blom-
mor därnere, men Teresina böjde bara un-
dan hängena, så att de inte skulle komma
nära det soliga lilla rökhålet. Då kallade
signor Lomboni på henne och frågade, om
hon ville komma upp och se till hans blom-
mor och vattna dem och hjälpa signoran, ty
han skulle fara till Neapel på ett par dagar.

Ja, Teresina kom dit upp, och när signor
kom hem igen, hade signoran endast godt
att säga om Teresina. Och så blef hon de-
ras tjänarinna.

Inga rum i det stora klostret voro så soliga
som Lombonis. Ingen loggia bar så många
blommor. Man hade fri utsikt öfver vingår-
den och de låga murarna, och djupt nere
mellan Monte Semaforo och Monte
Castiglione blånade hafvet som i en
väldig skål, i hvars botten I Faraglioni,
de hundra meter höga strandklipporna, midt
i böljeleken stego upp som en katedral ur
hafvets skum.

(Forts.)

De förstörda vykortet.

En intressant gissningstafan med sammanlagt tjugufem (25) pris.

LILLE CARL GÖRANS PAPPA, MAMMA OCH
Lärdsta syster, Maria, gjorde i somras en turistfärd
genom Europa och besågo naturligtvis allt, som
Bædeker rekommenderade och som en rätt-
skaffens turist inte bör underlåta att ta i skär-
skådande och falla i lämplig förtjusning öfver.

Naturligtvis köpte de också en mängd vykort
från de olika platser de foro förbi, för att vid
hemkomsten ha att bläddra i och visa alla vän-
ner, som inte voro så situerade, att de ens i
sina drömmar kunde tänka på en dylik långresa.

Till julen fick Carl Görans pappa ett vykorts-
album i julkapp af sin dotter, och det var san-
nerligen en riktigt välkommen present; pappa
beslöt därför att under mellandagarna ordna
och klistra upp alla vykortet i albumet.

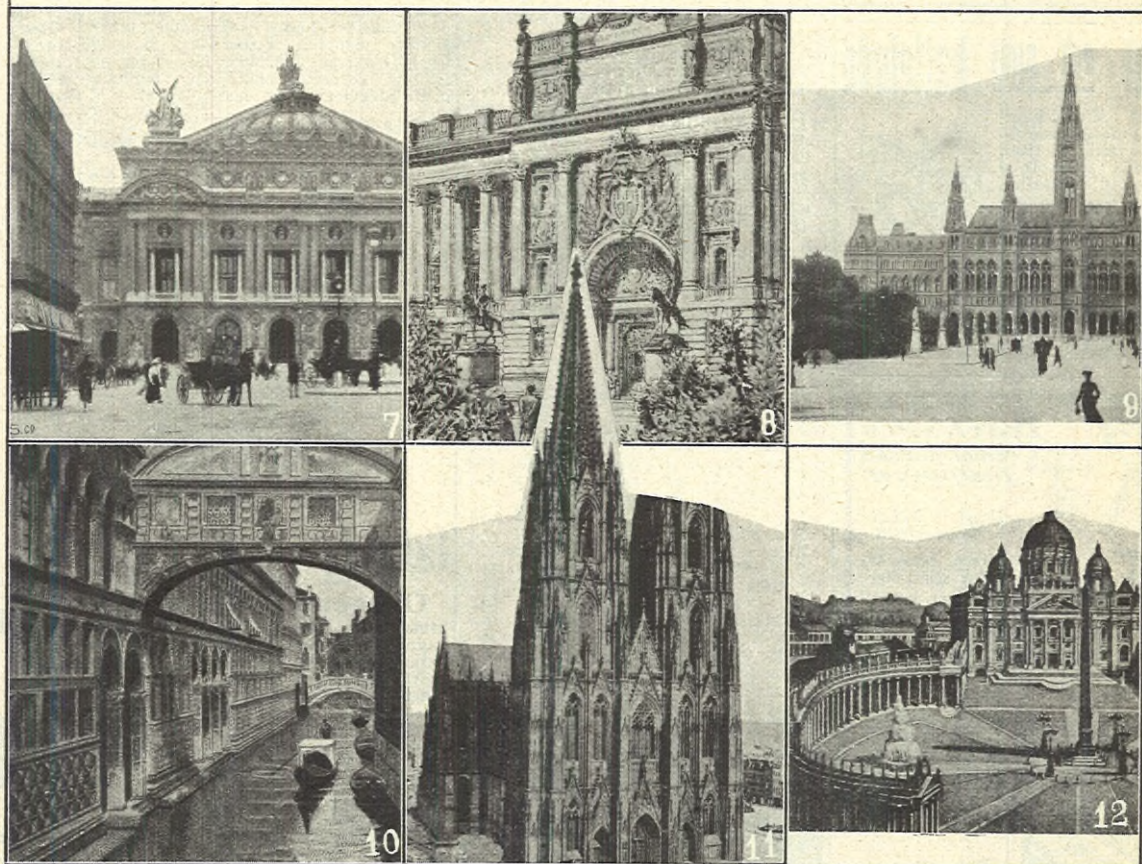
Det blef en mycket intressant sysselsättning
nästan som att göra resan på nytt, ty för hvarje
kort, som klistrades in, erinrade familjen sig
platsen det framställdes och hvad man upplefvat
där. Men plötsligt befanns det att åtskilliga af
kortet voro sönderklippta — Carl Göran hade
roat sig med det under sina jullekar — och på

grund däraf svåra att identifiera. Carl Göran
fick naturligtvis smälla, men det klarade inte be-
greppen; de sympade kortet måste rubriceras,
men hvarken pappa, mamma eller syster Maria
kunde göra det riktigt tillförlitligt. Helt säkert
vilja Idun läsare lämna den hjälp, så mycket
hellre som handräckningen i lyckligt fall ej blir
obelönad. Det gäller alltså att korrekt uppgifva,
hvilka byggnader på olika platser i Europa de
12 korten framställa.

Lösning insändes undertecknad med namn och
adress till Red. af Idun senast den 31 januari
1912. Å kuvertet bör angifvas: **Pristäffling 1.**

De 25 rätta lösningar, som vid den därefter
verkställda granskningen först påträffas, erhålla
i tur och ordning följande pris: **1:sta pris:
tjugufem (25) kronor. 2:dra pris: tio (10)
kronor och 3:dje pris: tio (10) kronor.**
Priserna 4—25 utgöras hvarje pris af en bok à
1 krona, eller ock flera böcker till sammanlagt
en kronas värde, fritt val.

RED. AF IDUN.

Wettergren's
AFTONKAPPOR

OMSORGSFULASTE ARBETE
STILEFULLA MODELLER
ERHÅLLAS I DE FLESTA
KAPPAFFÄRER I RIKET

**Hafre-
Gryn
och
Hafre-
Mjöl**

Gyllenhammar

**Gif barn den bästa näring och de växa
upp till friska människor.**

**Gif vuxna den bästa näring och de
förbli friska till sena ålderdomen.**

Vid blodbrist och svaghet gör Vasens (f. d. Nordstjernans) järnpreparat "Ferrol" största verkan. Starkt aptitgivande ökar det hastigt kroppsvikten. På alla apotek till 2 kr. fl.

**Lehr- und Versuch-Ateliers
für angewandte und freie Kunst.**

Föreståndare: **Wilhelm von Debschitz**
München, Hohenzollernstrasse 21.

Industriell konst: Alla slags ritningar för konstindustri. Verkstäder för metall- och handtextilteknik, keramik.

Fri konst: Undervisning i målning och teckningskonst.

För båda sfd.: Aftonunderhålln., perspektiv, föreläsningkurser, läsrum.

III. prospekt gratis g:m Sekretarietet.

Färskt och godt kaffebröd

kan lätt bakas i hemmen om man passar på och rör till en liten deg och sätter in i ugnen vid tillfället då man har långkok. Denna bakning försigår tillförlitligast och lättvindigast om man som jäsmedel använder **Lagermans Bakpulver** Tomten.

Bäckens Amerikanska Jästpulver

Drugt - Billigt - Verkningsfullt.

Hvarje morgon nybakadt hvetebrod lika tort som kaffet kokar. (Se härom i hvarje burk innesluten bruksanvisning.) Säljes öfverallt.

• OSCAR BÄCKEN, GÖTEBORG •

A. C. SVENSSONS KNÄCKEBRÖDSBAGERI
GÖTEBORG SVRIGE

Et. 1866.

Äkta Göteborgs-Knäckebröd.

Hygienkontrollant: **Dr: G. Hjort af Ornäs.**

Tel.: 11 & 929.

KÖKSALMANACK

Redigerad af **ELISABETH ÖSTMAN.**

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 7-13 JAN. 1912.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; Sauté à la gourmet; mjölk; kaffe eller té med hvetekringlor. Middag: Stekta filéer af abborre med citron-sås; entre-côte i vin med brun sås, legmyer och salader, blanc-mangé med biskvier.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; skinka à la Hallman med potatis; mjölk; kaffe eller té. Middag: Jämtska kotletter med stufvade makaroner; saftsoppa med klump.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; kokt sill med smör och ägg samt potatis; kaffe eller té. Middag: Kalfjärpe med pressad potatis; äppelpaj med smördeg och vispad grädd.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; bifstek med potatis; mjölk; kaffe eller té. Middag: Växtbuljong med rispa-stejer; ängkokt torsk med äggstanning och smält smör samt potatis.

TORSdag. Frukost: Smörgåsbord; fiskkroketter (rester från onsdag) med champinjonsås; mjölk; kaffe eller té. Middag: Dillkött på får med potatis; lingonpäron med grädd.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; hachis på får (rester från torsdag) med ärtor; mjölk; kaffe eller té. Middag: Brynt hvitkålssoppa med fläskkorf; pösmunkar à la Skogshöjd med sylt.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckt skinka med ägggröra; mjölk; kaffe eller té. Middag: Korfkaka med smält smör och lingon; blåbärsoppa med skorpor.

RECEPT:

Sauté à la gourmet (f. 6 pers.). 1 kalfjure (1 lit. vatten, 1 tsk. salt till blanchering), 1 svinfilé, 1 msk. salt (15 gr.), 1/2 tsk. hvitpeppar (2 gr.), 1 msk. finhackad portug. lök, 1/2 lit. rå potatis, 2 dcl. brun buljong, 2 msk. madera.

Till formen: 1 hg. smör, 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Njuren blancheras, d. v. s. lägges i kallt, saltadt vatten, får koka upp och koka utan lock 3-4 min., hvarefter den lägges på sikt, får kallna, skäres i skivor och kryddas. Filén torkas med en duk, urvidden i hett vatten, skäres i tunna skivor, hvilka klappas ut och ingnidas med

kryddorna. Potatisen skalas och skäres i skivor. Löken skalas och hackas fint. — En eldfast form smörjes med en del af smöret. På botten af formen lägges ett hvarv potatis, litet salt strös öfver, därpå ett hvarv filé och njurskivor. Så förfäres, tills det blifvit 3 hvarv potatis och 2 hvarv kött. På hvarje hvarv kött strös löken, och resten af smöret lägges i flockar ofvanpå. Buljongen tillsättes och de stötta skorpor strös öfver. Anrättningen sättes in i ordinar ugnsvärme att steka omkr. 1 1/4 tim. En kvart innan den är färdig påhålls vinet. Sautén serveras som frukosträtt.

Stekta filéer af abborre med citron-sås (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. abborrar, 2 tsk. salt (10 gr.). Till stekning: 3 msk. mjöl (30 gr.), 4 msk. smör (80 gr.).

Beredning: Abborrarna fjällas ej, rensas, skäras i filéer och ryggen jämt alla småben borttagas. Filéerna lägges med skinnsidan mot skärbrådan och köttet skäres från skinnet med en spetsig knif. Filéerna gnidas med saltet och få ligga 1 tim. hvarefter de äro torkas med fiskhandduk. De vändas i mjölet och stekas vackert gulbruna i smöret ofvanpå spisen. De läggas upp på varmt fat och såsen — se nästa nr — hålles öfver. Anrättningen garneras med persilja samt refflade citronskivor och serveras med pressad potatis.

Citron-sås (f. 6 pers.). 1/2 hg. smör, 3 äggulor, 3 dcl. tjock grädd, 2 gr. salt, 2 gr. socker, skal och saft af 1/2 citron, 2 msk. förväld, finhackad persilja.

Beredning: Smöret smältes, de uppvispade äggulorna, grädden och kryddorna tillsätts och såsen får sjuda, tills den är tjock och pösig, då den afsmakas med citronskal och saft samt mera kryddor, om så fordras. Sist tillsättes persiljan och såsen hålles varm i vattenbad.

Entre-côte i vin (f. 6 pers.). 1 kg. beufri entre-côte, 1 hg. rökt skinka, 3 msk. smör (60 gr.), 1 tsk. salt (5 gr.), litet hvitpeppar, 5 dcl. mörk buljong, 1 1/2-2 dcl. madera.

Beredning: Köttet, som bör hafva hängt, tills det är riktigt mörkt, förberedes och späckas med skinkan, hvarefter det ingnidades med en blandning af saltet och pepparen och bindes, så att det får vacker form. Smöret brynes i en järnkastrull, som ej bör vara större än att köttet nätt och jämnt rymmes, steken brynes däri på alla sidor, tills en vacker brun skorpa bildas, då den kokande buljongen och hälften af vinet spädes på. Köttet får därefter steka med tätt slut lock, tills det är mörkt eller omkring 1 1/2-2 tim., hvarefter det vändes några gånger. Mot slutet af stekningen tillsättes resten af vinet.

Steken skäres i tunna skivor, lägges upp på varmt fat, öfvergutes med ett par matskedar sås, garneras med salad eller persilja och små brynta potatisar eller potatispastejer. Serveras med brun sås.

Blanc-mangé (f. 6 pers.). 3-4 blad gelatin, 2 msk. varmt vatten, 5 dcl. extra tjock grädd, 3 msk. strösocker (45 gr.), 1 msk. vaniljsocker eller 1 tsk. vaniljessens.

Beredning: Gelatinet sköljes i kallt vatten, klippes i bitar och upplöses i det varma vattnet. Grädden vispas med sockret till hårdt skum, vaniljsockret eller essensen tillsättes, och gelatinet hålles småningom, under kraftig vispning, i grädden. Krämen upphålles i kompottskål, får stelna på is och garneras med sylt. Serveras med biskvier eller mandelspan.

Skinka à la Hallman (f. 6 pers.). 1/2 kg. rökt skinka, 3 dcl. tjock grädd.

lakttag själf den förskö-
nande in-
verkan som

Oxygenol-Tandpulver
utöfvar på Edra tänder vid flitigt be-
gagnande. Dess verkamma bestånds-
delar stärka tänderna och gör dem
hvita på grund af sin blekande för-
måga. Uppfriskar tandköttet.

TIDAHOLMS FANTASIMÖBLER

Rikhaltiga variationer. Begär hos
Tidaholms Bruk, Tidaholm.
Kungl. Hofleverantör.
Försäljningsmagasin: Beridårens-
gatan 27, STOCKHOLM.

Nyttan af bosättnings- försäkring.

En herr C. i Stockholm, som nyligen aflidit, köpte 1910 mot s. k. Bosättningsförsäkring med bohag, möbler och husgeråd, uppgående till Kr. 1,600:—. Härå betalades kontant Kr. 400:—. Å försäkringen, som innefattade såväl lif- som invaliditetsförsäkring å Kr. 1,200:— betalade herr C. en årlig premie af Kr. 190:—. Vid det nu inträffade dödsfallet erhöill den efterlevande änkan, tack vare bosättningsförsäkringen, ej allena hela sitt bohag ogravradt utan dessutom kontant Kr. 1,200:—. Bosättningsförsäkringen var tagen hos **Nordiska Kompaniet** i förening med **Försäkringsaktiebolaget Skandia**, båda i Stock-
holm. Prospekt och upplysningar gratis och franko.

Beredning: Skinkan skäres i tunna skivor och svålen bortskäres nätt. En stekpanna upphettas långsamt, skinkan lägges i och brynes vackert på båda sidor samt upplägges på varmt serveringsfat. Pannan vispas ur med grädden och såsen får ett uppkok samt hålles öfver fläsket. Garneras med persilja och serveras med förloreda ägg eller stekt potatis som frukosträtt.

Jämtska kotletter (f. 6 pers.). 3 hg. kokt eller stekt, benfritt kött, 1 hg. fett rökt fläsk, 1 rödlök, 1/2 msk. smör (10 gr.) till löken, 150 gr. kokt, riven potatis, 1-2 tsk. salt, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 ägg, 1 äggula.

Till panering och stekning: 1 ägg, 1 äggvita, 2 dcl. stötta skorpor, 3 msk. smör (60 gr.).

Beredning: Köttet hackas fint tillsammans med fläsket. Löken skalas, hackas fint, fräses i smöret och inarbetas i färsen med hackknif, tillika med potatisen, kryddorna, det vispade ägget och äggulan. Af färsen formas aflånga, 1 cm. tjocka kotletter, hvilka doppas i det uppvispade ägget och äggvitan och vändas på stötta skorpor. De stekas i smöret öfver sakta eld, tills de äro vackert gulbruna, garneras med persilja och serveras med stufvade grönsaker eller makaroner.

Växtbuljong (omkr. 2 lit. f. 6 pers.). 1 morot, 1 palsternacka, 1/2 selleri, 1/2 lit. jordärtskockor, 1/2 kålrot, 1 blomkålshufvud, 1 purjolök, 3 kkp. färska eller 1/4 lit. konserverade ärtor, 1 liten knippa persilja, 3 lit. vatten, 1/2 msk. salt, 2 msk. smör (40 gr.).

Beredning: Rötterna och grönsakerna ansas på vanligt sätt, skäras i bitar och sätts på jämte saltet och smöret i det kalla vattnet att sakta koka med tätt lock 4-5 tim. Buljongen silas, afsmakas och färgas, om så önskas med litet japansk soja. Serveras med ris- eller äggpastejer, användes till juliennessoppa, afredd buljong eller puré.

Ängkokt torsk med äggstanning (f. 6 pers.). 2 fiskar på 8 hg. st., 1/3 msk. ättika, 2 msk. salt (30 gr.).

Till formen: 1 msk. smör (20 gr.).

Äggstanning: 4 ägg, 3 dcl. mjölk, 2 msk. finhackad persilja.

Beredning: Fisken bstrykes med ättika och skrapas väl från stjärten uppåt. Den rensas, sköljes mycket väl och torkas. Hufvudet och stjärten skäras af och användas ej. Fisken ingnidades med saltet, får ligga 2 tim., torkas väl, skäres i 1/4 cm. breda bitar tvärs öfver, hvilka läggas i en smörbe-struken eldfast form, helst med lock, tillika med rommen och lefvern, skurna i bitar. Äggen vispas väl med mjölken, persiljan blandas i och äggstanningen hålles öfver fisken, locket lägges på eller ock öfverbindes formen med smör-

bestruket, dubbelt smörpapper. Anrättningen kokas i vattenbad i ugn omkr. 40 min., eller tills fisken kännes mjuk. Den serveras ur formen med smält smör, tillsatt med citronsaft och kekt potatis.

TIDSFÖRDRIF.

ARITMOREM.

8, 10, 2 = befördrar samfärdsel,
7, 3, 2, 3 = förtroligt tillta'sord,
6, 10, 4 = gudinna,
7, 9, 1 = tygsort,
8, 9, 3, 4 = sångare,
5, 10, 2, 4, 9 = djur,
7, 2, 3, 5, 9, 10 = finnas invid Rhen,
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 = serveras som dessert.

Rosa.

CHARAD.

Riktig tjänst gör ej mitt första.
Om den ej af kött är full,
Och mitt andra, lagom njutet,
Ger åt barnen kraft och hull.
Tredje smeker mildt vårt öra,
När på vädjan det blir svar.
Godt om hela finns att tillgå
Då man lerväg trampat har.

Onkel Set.

TREKANT.

	1	2	3	4	5	6
1	a	a	a	a	d	d
2	e	e	g	m	o	
3	o	r	s	s		
4	t	t	u			
5	u	ö				
6	ö					

Ordna bokstäfverna till lika ord i de hvarandra motsvarande väg- och lodräta raderna. Orden äro: 1) en af småplaneterna, 2) en af muserna, 3) en ö i Östersjön, 4) en mindre sådan, 5) ett djur, 6) vokal.

Hjördis.

Använd **COLMAN'S** STÄRKELSE.

Städse tillfredsställande.
Bäst därför billigast.

J. & J. COLMAN, Ltd., LONDON, ENGLAND.

LÖSNINGAR

TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 52.
OMKASTNINGSPUPPGETEN: Sven Hedin: Salamis, Värlok, Estland, Napoli, Himalaja, Euftrat, Dante, Ibsen, Neptunus.
BOKSTAFSLEKEN: Solförmörkelse (i hvilket ord bokstafven o utbytes mot v), körfvel, lök.
PALINDROM: Portugal — lagutrop.

LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 49.
GATA.
Skeppet.
Vid den företagna granskningen af de insända lösningarna ha de två först påträffade rätta lösningarna lämnats af följande personer, hvilka alltså erhålla de utfästa prisen: Första priset: Herr Tore Möller, Sköldinge. Andra priset: Herr Carl E. Stewert, Bångtöfors.

FRÅGOR

ENHVAR läsare af Idun äger rätt att å denna afdelning framställa förfrågningar rörande besvarade eller andra angelägenheter till besvarande af läsekretsen.
Dokt förbehåller sig redaktionen oinskränkt befohett att utsluta de frågor, hvilka anses sakna mera allmänt intresse.
Hvarje publicerad fråga kommer att besvaras, och utbetalas för det bästa svaret å någon af här nedan införda frågor, som insändes till redaktionen senast 6 dagar efter detta nummers dato, ett pris af 10 kronor.

- N:R 1. Huru många gardiner bör det vara och hur skola de arrangeras i ett rum med antika gustavianska möbler i hvitt och guld?
N:R 2. Vill någon af Iduns läsarinor upplysa mig om, om det i Stockholm finnes någon kurs i barnavård. Om någon finnes, får man i den äfven lära sig sy barnkläder? När börjar den och hvilka äro inträdesfordringarna?
N:R 3. Har tänkt att till mig taga ett fosterbarn mot månatlig betalning. Nu frågas: I händelse barnets målsman uraktlät sända pengar har jag af någon myndighet rätt begära hjälp till desamma utfäende? Skulle ej vilja barnet hamna på fattigvården här (på landet). Hur länge kan barnet få vara kyrkoskrifvet i den stad där det är födt, efter dess flyttning därifrån? Tacksam för svar vore
Kvinnor på landet.
N:R 4. Som jag inom kort tänker bilda eget hem, vore jag tacksam få några upplysningar hur man trefligast och på samma gång billigt skall bäst kunna möblera sina rum. Hvilka färger bäst passa tillsammans. Om det möjligtvis finnes någon bok som kan gifva en någon upplysning i saken?
Prenumerant.
N:R 5. Bör visit, som af underordnad i tjänsten med fru afslags hos förmans familj, besvaras, äfven om umgänge sedan ej kommer i fråga undrar
Småstadsfru.

N:R 6. Frågas härmed om någon af Iduns läsare vill vara af godheten och upplysa mig om, hvilken, eller hvilka konsttidskrifter man skall studera för att erhålla upplysning om skulptur och arkitektur, antik så väl som modern. Finnes lämpliga planschverk öfver dessa ämnen, och hvar skola dessa erhållas? Ung skulptör i småstad.
N:R 7. Vore tacksam om någon af Iduns läsarinor ville upplysa mig om, hvar jag skall placera 1,000 kr. för att erhålla största möjliga räntan. Är det lämpligt att taga en genast börjande lifränta? I hvilka bolag? Hur stor procent gifves?
Prenumerant i Göteborg.

N:R 8. Vore tacksam om någon af Iduns läsarinor kunde upplysa om flicka om den Cedergrenska miljonfonden framdeles åter kommer till ansökning igen, om så är, när det blir, samt adressen hvarv ansökningarna skola sändas, äfvensom hvad betyg eller rekommendationer som fordras?
Ceccilia.

N:R 9. Härmed en vördsam förfrågan till Iduns mera erfarna läsarinor. Hur bör man lämpligast förvara der strumpor, så att de ej krympa i tvätten? Kunna redan krympta strumpor åter töjas ut? Tacksamt emotseende svar till
Oerfaren husmor.
N:R 10. Kan någon af Iduns läsarinor gifva mig ett bepröfvadt medel mot mångårig frost i händerna.
Blekingska.

N:R 11. Har tagit barnmorskeexamen i utlandet och praktiserat i 3 år på egen hand men vill gärna bosätta mig i Sverige. Kan jag praktisera som barnmorska i Sverige på de betyg jag har?
Transvaal.
N:R 12. Skulle någon vilja vara snäll lämna mig recept på hur jag själf skall kunna tillaga pepparmyntspastiljer. Tacksam för svar vore
Landsortsfru.

N:R 13. Finnes någon af våra för kvinnans politiska kraf arbetande damer som vill lära en aflägsset boende men för saken varmt intresserad medyster, huru jag skall kunna göra någon nytta och få hjälpa till att draga ett litet strå till stackens uti ett arbete, som mångårig erfarenhet lärt mig inse betydelsen af. Tacksam för svar är
Landbo.

N:R 14. Hvad fordras och till hvem skall man hänvända sig för att blifva medlem af Sjuksköterskornas allmänna pensionsförening? Svar till
Sjuksköterska.

N:R 15. Hvilken är den bästa och tillförlitligaste platsbyrå i Stockholm för affärsbiträden?
Marika.
N:R 16. Vill någon vara god och upplysa om hur man väster spetstygbottnar å ett broderi på sitt linne.
Str.

N:R 17. Snälla erfarna läsarinna, gif ett tillförlitligt råd hur jag skall sköta en hy, som är torr och narig och ytterligt ömtålig, särskildt för kyla.
Beth.

FINNES någon varmhartad dam, som vill hjälpa en förtviflad familjeförsörjare till något arbete. Har en längre tid varit utan plats. Svar till: Sjökötsam Sjökapten, Nordiska Annonsbyrå, Göteborg.

N:R 18. Vill någon af Iduns rådgifvarinnor gifva mig ett godt råd. Jag hade tänkt sätta upp ett litet nykterhetskafé och därjämte hafva försäljning af kaffebrod som jag själf ville baka. Kaféörelse är jag van vid men ej vid bageri. Hvar kan man fortast och bäst lära sig finbageri och konditori och hur mycket kostar det? Hur stort kapital behöfs att börja en dylik liten affär frågar
Själlförsörjande skånska.

N:R 19. Finnes någon bok efter hvilken man kan lära sig spela bridge undrar
Madeleine.

N:R 20. Kan någon af Iduns läsarinor vara så vänlig gifva tvenne flickor upplysningar om det kunde löna sig att sätta upp en mindre konstväfnads- och handarbetskola. Hvar finns i så fall lämpligaste platsen? Kunde det måhända vara bättre idé att resa omkring och på olika trakter hålla kortare kurser i väfnads- och handarbetsbranschen fråga
Två framåtsträfvande.

N:R 21. Skulle någon af Iduns vänliga läsarinor vilja gifva anvisning på hvar jag kan få köpa till mina flickor i ålder 8, 10, 12 år, som här på landet undervisas i hemmet, kartonger innehållande en del påbörjade handarbeten, passande att själf lära sig dem frågar
Husmoder på landet.

N:R 22. Vore tacksam få upplysning om huru medlemskap vinnes i Föreningen för grafik konst och Föreningen för bokhandverk samt till hvem man bör vända sig i ofvan nämnda syfte.
Wallman.

N:R 23. Frågas härmed om det vore möjligt att få veta hvar man kan få lära färga garn i växtfärger samt pris och hur lång tid det tager.
E. H.

N:R 24. Kan någon af Iduns läsare ge mig ett råd? Jag är sedan tio år tillbaka genom äktenskap bunden vid en man hvars lynne alltid varit mycket häftigt och svårt, men under årens

Ansjovis i Ostronsås
Erkändt bästa inläggning.
För finsmakare!

lopp har detta genom fortsatt spritmissbruk förvärrats så att en fortsatt sammanlefnad är otänkbar, många gånger är det rent af lifsfarligt. Hur skall jag bära mig åt då jag inte tror mig om att äga krafter nog, genom eget arbete försörja mig och barnen.
Olycklig hustru.

N:R 25. Kan någon godhetsfullt upplysa om huru en hustru med två små barn på bästa sätt skall kunna bidra till familjens uppehälle. Mannen har ringa, ibland ingen förtjänst och nöden blir allt större. Är kunnig i sömnad, väfnad och all slags bakning och vore f. ö. tacksam för hvilket hemarbete som helst.
Ärlig och arbetsam.

BREFLÅDA

EXPEDITIONENS BREFLÅDA:
»Ann Marie», Karlskrona, i kr. pr gång. Likvid i postanvisning.

Lejon Pantar
PRIMA KVALITÉTÉ
BÄSTA UTFÖRANDE
Finnes i alla välsorterade Sybehörs-Manufaktur- och Kortvaruaffärer.

BOKSTAFSGÅTOR.

- 1. Med r en väfnad, med d ett vatten.
2. Med a historisk personlighet, med å en fågel.
3. Med s en stad, utan s en handels-term.
4. Med m en klädespersedel, med b ett mordvapen.
5. Med e ett mytologiskt namn, utan e en blomma.
Sara.

GÅTA.

Hvit är jag, hvit som svanens vingar, Jag färdas öfver haf och land och berg, Min mun är röd, när glädjens ord jag bringar, Men annars bär den sorgsna dystra färg.
Jag har ett viktigt, ett förtroligt värf, Till älskarinnans bröst jag flyger Och dit med trogna löften smyger. Till modren, som om natten gräter. Bekymrad öfver älskad son, Jag kommer, kommer fjärran från Och glad blir modersblicken åter. Se'n gömmes jag af troget sinne, Ett bleknadt, men ett skrinlagdt minne, Representant af den mig lifvet gaf, Då gräset länge vuxit på dess graf.
Hvem?

HOLBROOKS CUSTARD PULVER för anrättandet af en ytterst delikat, enkelt och lätt tillagad crème, att med fördel användas istället för Visp-Gräddor till såväl färska som preserveerade frukter samt till frukt-compotter, HOLBROOKS CUSTARD till frukt är en alltid välkommen dessert. Säljes i välsorterade speceriaffärer till 1:- kr. pr burk. Finnes ej Holbrooks Custard hos Eder handlande, tillskrif undertecknad, som anvisar hvar det finnes eller om 1 kr. insändes sänder en burk fraktfritt. Partilager för Sverige hos A. B. LJUNG, Malmö.

Ett försök skall visa Eder att baljnitarna hjälpa mot gissnande träbaljor. Pr ask å 100 st. 1 kr. Skrif genast till S. A. W. Sundelin, Göteborg.

Babylådan Fix.

Tre ombyten småkl. t den nyfödde, allt välsydt, pryddigt, 1ma kval. Kr. 10 + 50 öre frakt till landsorten. Rek af läkare, sjukhus, barnm. Fru Ekberg, Bellmansg. 24. Sthlm. A. T. Sö. 832.

Blifvande husmödrar

som önska lära barnavård mottagas som elever i »Syster Esters» barnavård. adr. Råsunda. Allm. tel. Råsunda 119, Stockholm.

Hemmets Hygien

behandlas i Professor Med. Dr. T. Thunbergs nya populärt hållna tidskrift
Hygienisk Revy.
Prenumerationspris per år (12 n:r) 3 kr.

DET NUMERA FÖRNÄMSTA HVETEMJÖLET
AR
KROSTAD PATENT
Prenumerera på Idun!

Specialaffär för SCHWEIZER BRODYR, SPETSAR, VÄFNADER m. m. Rikt profsortiment till landsorten.

Broderi-Affären, 9 Kommendörsgatan 9.

Syskola för klädsömnad. Elever mottagas alla dagar mellan kl. 9-4. Eleven syr eget arbete. Narvavägen 87, n. b. A. T. Ö. 894. Beda Johansson.

J. G. SWARTZ' HÖGSTA HVETEMJÖLSTYP

(GROFMALEN) (FINMALEN)
"SNÖFLINGAN" "SVANEN"
J.G.S. NORRKÖPING

Sparkling Hock.

Naturligt mousserande fruktvin från Knutstorp. »Söt och Torr å 3: 25 pr 1/2 butelj.
Förvaras liggande och serveras vid kallartemperatur + 12°.
Till salu i hvarje välsorterad Speceriaffär inom riket.
Akt.-Bol. H. G. Groms & Son. Göteborg.

Ferrin

Apoteket Lejonet, Malmö.
Finnes äfven i form af
Tabletter.
Fås på apoteken.

OBS! Snabbtändande veckar!

CLARA LJUS
Illustration of a person holding a glowing orb

Clara Stearinljusfabrik, Lars Montén, Stockholm.

SCHWEIZER-SIDEN
TULLFRITT TILL BOSTADEN!

Begär prof på våra nyheter i svart, vitt eller kulört: Duchesse, Voile, Satin souple, Taffetas, Crêpe de chine, Eolienne, Côtelé, Mousseline, 120 cm. bredt, från 95 öre metern, sammet och plysch till klädningar och blusar, äfvensom broderade klädningar och blusar i batist, ylle, lärft och siden.
Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger direkt till privatpersoner, porto- och tullfritt till bostaden.
Schweizer & Co., Luzern S 4 (Schweiz).
Sidentygs-Export. — Kungl. Hoff.

Special-Soja.

Yppersta sås, till soppor, kött, vildt, fisk m. m.
Tillverkad efter japansk metod.
Kontr.: Prof. Lagerheim.
Försäljes hos Herr Speceri- o. Viktualiehandlande.
A.-B. Th. Winborg & Co, Stockholm.
Kungl. Hofleverantör.
Guldmedalj för utmärkt god Soja, Ättika, Senap och Såser, samt som uppmantran för framgångsrik täflan med utlandet.

Linneväfnader

från Gestriklands Linneväfveri, Gefle, äro erkändt förstklassiga.
Gynna våra ombud!
Katalog mot 20 öres porto.
Gestriklands Linneväfveri, GEFLE.

Mellins Food
är bästa kraftnäring för svaga, klens barn i alla åldrar.
Bok om barns uppfostran gratis och franco från Mellins Food Depôt, Malmö.

Serravallo's
Kina-Vin med Järn.
Vid Hygieniska Utställningen i Wien 1906: Statspris och Hedersdiplom samt Guldmedalj!
Stärkande medel för svaga, blodfattiga och rekonvalcenter. — Aptitretande, nervstyrkande, blodrenande medel. Förträfflig smak. Öfver 7,000 rek. af läkare.
J. Serravallo, Kungl. o. Kejs. Hoflev., Triest (Österrike).
Till salu å apoteken i flaskor om 1/2 l. å Kr. 2.50 o. om 1 l. å Kr. 4.50.

Det bästa läkemedlet är

NISSENS

ÄKTA BRÖSTKARAMELLER

Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

Gymnastikdirektörsexamen
 afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid
Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
 Ny kurs börjar 18 sept.
 Prospekt gen. kapten J. Thulia, LUND.

Professor Cederschiöld
 behandlar med egna massagemetoder: Mag-, Tarm-, Reumatiska- och Nerv-åkommor m. m. Näs-svalgkatarr lokalt med instrument smärtfritt. Grefvegatan 22, Stockholm.

Nya Alkoholisthemmet
 är öppnadt och mottager damer som behöfva skötsel o. vård. Fint, väl ordnadt hem. Frisk, vacker trakt nära Sthlm. Prospekt o. förfrågningar genom hemmets läkare, med. dokt. Carl Sebardt, Regeringsgatan 123, Sthlm.

Elin Bärlius Privata Sjukhem,
 Engelbrektsgatan 3, Gefle. Tel. 845.
REKOMMENDERAS.
 Förfrågningar kunna göras hos stads-ens läkare. Konvalescenter mottagas.

Mot grått hår!
 Enda tillförlitliga medel, fullt oskadligt. Endast i **Fanny Gelins Parfymmagasin, 5 Malmstorgsgatan, Sthlm.**

BÄR ICKE BRÄCKBAND!
 EFTER 30 ÅRS ERFARENHET HAR JAG UPPFUNNIT ETT BANDAGE FÖR MÄN, KVINNOR OCH BARN HVILKET OFELBART BOTAR BRÄCK.

Jag sänder Eder det på prof.
 Då Ni försökt allt möjligt annat, kom så till mig! Där andra misslyckats, där har jag den största framgång. Sänd mig redan i dag vidhängande kupong, så skickar jag Eder portofritt min illustrerade lilla bok om bräck och dess botande, i hvilken Ni kan läsa om mitt bandage, priser, samt namnen på många personer, som burit det, och som äro mig oändligt tack-samma för detsamma. Det hjälper strax — då alla andra medel svikit. Kom ihåg, att jag hvarken använder mig af salfwelse, berömmande loford eller lögner.

C. E. BROOKS, som under mer än 30 år har botat bräck.
 Om Ni lider af bräck, så skriv till honom redan i dag!
 Jag förfärdigar bandaget efter Edert eget mått och skickar det under full garanti att Ni blifver belåtna med detsamma, i motsatt fall återsändas pengarna. Jag har satt priset så lågt för att alla, både rika och fattiga skola kunna köpa detsamma.
 Jag sänder bandaget på prof för att visa, att jag talar sanning. Ni kan själf döma därom, och då Ni en gång sett och läst min illustrerade bok, skall Ni blifva lika förtjust som tusenden af mina patienter, hvilkas bref finnas till genomsäende på mitt kontor. Utfyll nedanstående frikupong och sänd mig den redan i dag. Skrif tydligt namn och tydlig adress!

GRATIS REKVISITIONSKUPONG.
 C. E. Brooks, S. 37, Bank Bldgs., Kingsway, London, W. C., England.
 Jag beder Eder godhetsfullt sända mig i ostämplat kuvert Eder illustrerade bok och utförlig bruksanvisning för botande af bräck.

Namn .....
 Adress .....
 Poststation .....
 Land .....

Brefporto till England 20 öre.

OLAUS OLSSONS KOLIMPORT.
 • AKTIEBOLAG •
 — Etableradt i Stockholm 1880 —
1:a Anthracit
 Hushållskol Cokes Briketter
 Allm. Telefon 8 68, 47 35, 47 36, 3 93. Rikstelefon 179, 66 10.

MAGGI'S
Buljong-Tärningar
 äro bäst!
 1 Tärning gifver ¼ liter finfin buljong.
 Namnet MAGGI garanterar alltid en utmärkt kvalitet

Maggi-Bolagets Nederlag, Stockholm, Norra Satorget 22. A. T. 186 29. R. T. 30 91.

Joh. Lundström & Co A.-B.
 KUNGL. HOFLEVERANTÖR.
PRIMA ANTHRACIT
 HUSHÅLLSKOL • COKES • BRIKETTER

RIKS.	4 27	Skeppsbron 18	22 88	ALLM.
	22 20	Strandvägen 17	60 19	
	20 12	Norr Mälarstrand 22	61 98	
	74 47	Söder Mälarstrand	30 60	

GALA PETER
 världens första Mjolk-Chocolade.

Kvinnliga Utbildningsskolan, Villa Hult, Kneippbaden
 emottager nya anmälningar till kursen den 15de Jan. på 3 och 5 månader. (Badast ett fåtal platser äro lediga.) Utom den obligatoriska Husmoderskursen förekommer valfria ämnen såsom Sång, Musik, Språk (endast konversation) Målning, Sömnad, Väfna, Handarbeten, Konstsjö, Gymnastik och Ridning. Skickliga lärare. Tillfällen till nöjen, sport och idrott. Priset billigt. Utförligt prospekt mot porto. Adr.: VILLA HULT, KNEIPPBADEN. Tel. 758.

Nobynäs Hushållsskola.
 Ny kurs från 15 jan. till 15 maj.
 Bildade flickor mottagas af Nobynäs Herregård, härligt läge nära sjö och skog. Grundlig undervisning i hushåll, väfna, handarbeten m. m. meddelas af examinerade lärarinnor. Väl inredda rum och hushållslokaler. Rikstelefon. Förfrågningar och anmälningar ställas till Fru E. von Kothen, Nobynäs, Priana-ryd, (Östra stambanan).

HUSMODERSKOLAN HEMMET börjar vårterm. d. 16 jan. Grundlig undervisning. Prospekt och närmare upplysningar genom Fru A. Gyltenspetz, f. von Holten, Drottninggatan 67, Stockholm. Rikst. 18384.

Örebro Kindergarten-Seminarium.
 (Silfvermedalj å Örebroutställningen 1911).
 Ettårig teoretisk praktisk kurs. Vårterminen begynner 1 februari. Nya elever mottagas. Goda platser anskaffas. Prospekt och upplysningar genom föreståndarinnan **Fröken Maria Kjellmark, Örebro.**

Elsa Philips Husmodersskola,
 Karlavägen 1 A, Stockholm
 börjar sin 8de termin för bildade unga flickor den 20 jan. 1912. Undervisning i finare och enklare matlagning, bakning, konservering och inläggningar af frukt, grönsaker och kött, sjukmatlagning, uppköp, födoämneslära, hushålls ekonomi m. m. Olika kurser. Examinerade lärarinnor. Förbereder inträde till lärarinnekurser i huslig ekonomi. Prospekt, ref. o. närmare upplysn. på begäran. Mottagningstid 12-1.
Elsa Philip, Stockholm, Karlavägen 1 A, 3 tr. Tel. Ö. 13 10.

Fröbel-Institutet i Norrköping.
 omfattar följande kurser för unga flickor:
 A. Utbildning för kindergarten.
 B. Utbildning för uppfostrarinnekallet i hemmet, äfven omfattande värdn af späda barn.
 C. Kurs i späda barns vård.
 Prospekt erhålles genom undertecknade föreståndarinnor.
Ellen och Maria Moberg.

H. G. Söderbergs Imp. A.-B.
 3 NYBROGATAN 3
1:ma ANTRACIT
STENKOL, COKES
 Varumärke. ALLM. TEL. 25 82, 4 51, 12 82. • RIKSTEL. 5 75, 59 14, 118 12.

Strängnäs Hushållsskola.
 Ny husmoderskurs börjar d. 15 januari. Grundlig och praktisk undervisning. Prospekt och referenser genom **Fru M. Braune, Strängnäs.**

Benninge Hemskola.
 adr. Strängnäs, 8:de kursen 8 jan.—8 juni 1912. Grundlig undervisning i alla hemmets sysslor. 3 skickliga, examinerade lärarinnor Härligt läge. Glad bevilj. 2 kurser = fullständig husmoderskurs. Rt. 57. At. 50.
Fröken Eva Sack,
 adress som ofvan.

Kurs i klädsömnad. Elever mottagas dagligen kl. 11-3. Upplysn. i skolans lokal. Grefvegatan. 57. Allm. tel. 224 53. Aftonkurs två gånger i veckan. Prospekt på begäran. **Selma Wahlgren.**

Lektioner i Linnésömnad,
 (äfven Blusar, Barnkläder m. m.)
 Praktisk metod, utan träckling. — Hvarje elev disponerar en symaskin. Stockholm: Sibyllegatan 36, 4 tr. (hörnet af Karlavägen). Riks 35 80, Allm. 210 04. Malmö: Fersens väg 2, 3 tr. (hörnet af Regementsgatan). Riks 41 90, event. 40 83.
Karin Egnér. Eva Egnér.

Bokbinderilektioner.
 Bind Edra böcker själfva. Undervisningen lämnas af **Fröken Holmgren,** Västmannagatan 61, 2 tr. A. T. Vasa 17 10. R. T. 99 61. Anmälan 11-2.

JEDES PAAR GARANTIRT
 TRADE MARK
Canfield's
 Schutzblätter
 REGISTERED

Canfield Schweissblatt
 Nahtlos Geruchlos Wasserdicht
 Unübertrefflich. Schutzmittel für jedes Kleid.
Canfield Rubber Co.,
 Hamburg,
 Hohe Bleichen 31/32.
 Nur echt mit unserer Schutzmarke "Canfield".
 Jedem Schweissblatt ist ein Garantieschein beigefügt.

SANITAS. Specialaffär för Sjuk- o. Hälsovårdsartiklar.
 Dambindor 95 öre pr. duss., med lifband 1.25. Stickedo: Sprutor, Sköljkannor, Bräckband, Nappar o. Bindor. Landsortsorder exp. omgående. Rekv. från 5 kr. fraktfritt. Odengatan 39, Stockholm.
Misspyrdande hårväxt borttages för alltid med **Trianonpasta** utan efterlämnande af märken eller rodnad i huden. Absolut ofarligt, luktfritt medel — icke pulver. Bättre än elektrolytisk behandling. Användes dagligen med osviklig framgång i min praktik för skönhetsvård, vid behandling såväl i ansiktet som å kroppen. Pris 5 kr., till landsorten mot postförskott. Försändes diskret. **Maria Bquist,** Biblioteksgat. 6-8, Stockholm. Riks Norr 890. Allm. 226 62.

Javana Lelu
 det bästa medel för erhållande af långa ögonfransar och tjocka ögonbryn. Pris 6 kr.
Franska Parfymmagasinet,
 21 Drottninggatan 21, Stockholm.

MOMENTAN. Bästa färg-hår och skägg. Är för hälsan oskadligt. Verkan ögonblicklig. Fäller ej vid tvättning. Pris 5 kr. pr. sats.
Ziwertz Efr., Göteborg,
 Återförsäljare rabatt.

Rynktinktur
 (Majorskan Edmann, Varberg)
 borttager rynkor och pormasker. Har en underbar förmåga att föryngras och försköna, ty hyn blir skär och genomskinlig. Anses vara det yppersta medel i sitt slag. Förmästa parfymaffärer.
 Flinthsallighet är orsak till sjukdom. Båda undvikas medelst
EAU DE QUININE
 från **Ed. Pinaud,** 18 Place Vendôme, Paris.

För engelska sjukan,
 som bryter ut vid alla åldrar intill 40 år, fås säker hjälp med utvärtes medel af undertecknad, som har 85 års praktik i Engelska sjukans behandling.
 De mest framträdande symptomerna äro blodfattigdom, slappa armar o. ben, gnatigt lynne, ingen sömn, ingen aptit, somliga äta mycket, men magra ändå, kroppen blir upplöst i slem som stöcker sig i lederna och medför kyla, klåda och utslag. Blir ej slemmet urenasadt brytes kroppen sönder. Ingen behöfver resa hit. Beskrif symptomerna. **Snedda lemman** kunna bli återställda. Bref besvaras mot dubbelt porto.
Tusentals intyg finnas.
Hanna Bengtsson, Malmö.
 Regementsgatan 82.

Ramin.
 Inom den moderna läkekonsten anses numera salicylsyra för utvärtes bruk vara det verkligaste och bästa medel mot
Reumatism.
 Ramin är ett salicylsyrepreparat af högsta fulländning. En flaska brukar vara nog att bota äfven svår reumatism. Till salu å apoteket Vasen. Fraktfritt å 2 kr. fl. från
Raminfabriken, Estöf.

CARLSSON'S ÄKTA TALLBARRSOLJE-KARAMELLER
 Tillverkad af vår prisbelönta ÄKTA TALLBARRSOLJE och prima socker — finnes all tillgå å alla apotek samt i de flesta affärer.
ÅBAPOTEKARE ALFR. CARLSSON'S ENKAS TALLBARRSOLJEFABRIK JONHÖPING-SWEDEN

Med detta nummer följa gratisbilagorna Iduns Romanbilaga och Iduns Mode- och Handarbetstidning